

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2019 жылғы 5 желтоқсан

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы Д.Н. НАЗАРБАЕВА жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті сенаторлар, шақырылған лауазым иелері! Сенаттың кезекті отырысын бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 46 депутат. Қажетті кворум бар. Сенаттың отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар, күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Келісесіздер ме? Басқа ұсыныстар жоқ па?

ОРНЫНАН. Келісеміз.

ТӨРАҒА. Олай болса, күн тәртібіне дауыс берейік. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 45 депутат, «дауыс бермегендер» – 1, «жақтағандар» – 44, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Шешім қабылданды. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы әскери ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің орынбасары Тимур Тұрарұлы Дәндібаевқа беріледі.

ДӘНДІБАЕВ Т.Т. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Сіздердің қарауларыңызға «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы әскери ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы» Заң жобасы ұсынылады.

Келісімге 2018 жылғы 13 қыркүйекте Анкара қаласында қол қойылды.

Түркия Республикасы Қазақстанның маңызды стратегиялық серіктесі болып табылады. Осыған орай Қазақстан түпкі негізінде халықтар арасындағы тарихи және мәдени жақындық жатқан Түркия елімен ынтымақтастығымызды дамытуға үлкен мән береді.

Түркияның қарулы күштері Қазақстанның қарулы күштерін қалыптастыру мен дамытудың бастапқы кезеңінде алғашқылардың бірі болып жан-жақты қолдау көрсетті.

Осы уақытқа дейін екі мемлекет арасында әскери саладағы ынтымақтастық 1993 жылғы 8 тамыздағы әскери білім саласындағы, сондай-ақ 1994 жылғы 23 ақпандағы әскери ғылым, техника және білім саласындағы ынтымақтастық туралы келісімдер негізінде жүзеге асырылып келеді.

Жоғарыда аталған халықаралық шарттардың кейбір ережелері екі мемлекеттің қолданыстағы заңнамасына сәйкес келмейді, сонымен қатар әскери саладағы іс-шараларды өткізу бойынша қаржылық қамтамасыз ету тәртібі көзделмеген. Осыған байланысты әскери ынтымақтастық саласында жаңа келісім жасасу туралы шешім қабылданған болатын.

Қарастырылып отырған келісімнің мақсаты тараптар арасындағы тең құқықтық пен өзара тиімділік қағидаттары негізінде әскери ынтымақтастықты дамыту болып табылады.

Келісім әскери даярлық пен оқытуды қоса алғанда, бұдан бұрын қамтылмаған бірлескен оқу-жаттығуларды өткізу, картография, гидрография, топогеодезиялық қамтамасыз ету, әуе кеңістігі арқылы әскери мүліктің транзиті, медициналық көмек көрсету, заң құзыреттілігі мәселелерін көздейді.

Еліміздің қорғаныс ведомствосы қауіпсіздіктің заманауи қатерлеріне қарсы тұру үшін өз әлеуетін күшейткені бәрімізге белгілі. Дегенмен қарулы күштерді дамытып отыру тұрақты процесс.

Түркия армиясының әлемдегі жауынгерлік қабілеті мықты әскерлердің бірі екенін назарға алатын болсақ, біздің қарулы күштеріміз Түркияның қарулы күштерінің тәжірибесін зерделеу мен қолдану үшін ынтымақтастық инструменттерін пайдалануға мүдделі.

Келісімді іске асыру қорғаныс саласында одан әрі жемісті және өзара тиімді ынтымақтастықты дамытуға ықпал ететініне сенеміз.

Заңды қабылдау республикалық бюджеттен қосымша қаражат бөлуді талап етпейді, сондай-ақ кері әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға әкеп соқтырмайды.

Құрметті депутаттар, заң жобасын қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Тимур Тұрарұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Жолдасбаев.

ЖОЛДАСБАЕВ М.С. Спасибо, уважаемая Дарига Нурсултановна.

Мои вопросы адресованы докладчику.

Первый вопрос. Турция является членом блока НАТО и второй по численности, по технической оснащенности в этом блоке. Также имеет большой опыт по участию в боевых действиях. Скажите, пожалуйста, обучаются ли турецкие военнослужащие в военных учебных заведениях Казахстана?

Второй вопрос. На нашем заседании присутствуют представители Министерства внутренних дел и Пограничной службы Комитета национальной безопасности. Какое сотрудничество указанных ведомств осуществляется? И обучаются ли их военнослужащие в военных учебных заведениях Турции? Спасибо.

ДӘНДІБАЕВ Т.Т. Спасибо за вопросы.

Я хотел бы отметить, что именно с этого года непосредственно 16 военнослужащих Вооруженных Сил Республики Турции обучаются в Национальном университете обороны по специальной программе обучения.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Тимур Тұрарұлы, рақмет, орныңызға отырыңыз.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрағасы Мұхтар Абрарұлы Құл-Мұхаммедке беріледі.

ҚҰЛ-МҰХАММЕД М.А. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Түркия бізбен бауырлас мемлекет, достас мемлекет, әріптес мемлекет. Сондықтан бұл елмен әскери саладағы ынтымақтастық біз үшін өте маңызды.

Жаңа атап өтілгендей, 1993 жылы және 1994 жылы екі рет келісім жасалған. Бұл келісімдер өздерінің миссиясын түгелдей орындады. Ұсынылып отырған жаңа келісім екі тараптың да бірдей кең құқықтық, өзара тиімділік, өзара құрметке негізделген әскери ынтымақтастығын қалыптастыруға бағытталған.

Жаңағы сұраққа жауап беріп өтейін. Түркия НАТО-ның мүшесі. Онда Қазақстаннан осы уақытқа дейін 200 офицер оқыды. Бұл әскери дайындығы өте күшті мемлекет. Мұнда теориялық және практикалық білім алған офицерлер Қазақстанның барлық әскери саласында қызметті ойдағыдай атқарып жатыр.

Дәл қазіргі кезде Түркияда 20 курсант оқып жатыр. Сондықтан бұл бізге өте тиімді келісім, әскери жағдайды дамытуға, оның кәсіби біліктілігін арттыруға көмектесетін келісім. Сол себептен бұл келісімді қолдауларыңызды сұраймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Мұхтар Абрарұлы.

Мұхтар Абрарұлына сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, мәселені талқылауға көшейік. Сенатор Нұрсипатов.

НҰРСИПАТОВ Н.Н. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті әріптестер, шақырылған лауазым иелері! Түркия Қазақстанның Еуразия құрлығындағы маңызды, стратегиялық және сенімді серіктесі болып табылады.

Қазақстан Түркияның әскери саладағы алдыңғы қатарлы тәжірибесін үйренуге мүдделі. Оның үстіне түрік тарапы әскери білім беру саласындағы ынтымақтастықты дамытуда ашықтық танытады әрі бірқатар екіжақты және халықаралық оқу-жаттығуларға қатысу арқылы оқытуды ұйымдастыруға дайын.

Алдыңғы баяндамашылар атап өткендей, қаралып отырған келісімнің мақсаты – тараптар арасындағы тең құқықтық және өзара тиімді қағидаттар негізінде әскери ынтымақтастықты одан әрі дамыту.

Осыған байланысты аталған келісімді ратификациялау Қазақстан Республикасының әскери саладағы мүмкіндіктерін кеңейтуді қамтамасыз етеді әрі екі мемлекет арасындағы әскери ынтымақтастықтың дамуына оң әсерін тигізеді деп есептеймін.

Құрметті әріптестер, аталған заң жобасын қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Нұржан Нұрланбекұлы.

Басқа сөз сөйлеймін деушілер жоқ, талқылау аяқталды. Шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы әскери ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 46 депутат, «дауыс бермегендер» – 1, «жақтағандар» – 45, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Заң қабылданды.

Шақырылған азаматтарға рақмет. Аман-сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оңалту және банкроттық рәсімдерін, бюджет, салық заңнамасын және теміржол көлігі туралы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Заң жобасы бірінші оқылымда қаралады.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің бірінші орынбасары – Қаржы министрі Әлихан Асханұлы Смайыловқа беріледі.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Сіздердің қарауларыңызға «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оңалту және банкроттық рәсімдерін, бюджет, салық заңнамасын және теміржол көлігі туралы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы енгізіліп отыр.

Мемлекет басшысы өткен жылдың қыркүйегінде Парламенттің VI шақырылымының үшінші сессиясының ашылуында оңалту және банкроттық рәсімдерін жетілдіру қажеттілігін атап өткен болатын. Тапсырманы орындау үшін министрлік осы заң жобасын әзірледі.

Бүгінгі күні банкроттық рәсімінен 4 мыңға жуық бизнес субъектілері өтуде, 400 кәсіпорын оңалту сатысында. Іс жүзінде күрделі қаржылық жағдайдағы бизнес субъектілері айтарлықтай көп.

Қолданыстағы заң кәсіпкерге сәтсіз бизнесті тез жабуға мүмкіндік бермейді. Әрбір төртінші жағдайда сот банкрот деп танудан бас тартады. Сотқа субъектінің қаржылық жағдайына объективті баға беру қиын. Сот болар-болмас активтің болуын қарыздар бойынша есеп айырысу мүмкіндігі ретінде бағалайды.

Осындай жағдай оңалту аясында да байқалады. Борышкердің төлем қабілеті бар немесе төлем қабілеттілігін қалпына келтіру үшін ресурстардың бар екенін дәлелдей алмады деген себеппен сот көп жағдайда оңалту рәсімін қолданудан бас тартады.

Осыған байланысты заң жобасы оңалту және банкроттық рәсімдерін қолдану үшін жағдайларды жеңілдетуге, сондай-ақ рәсімдерді жүргізу мерзімдерін қысқартуға және әрекетсіз борышкерлерді жабуды жеңілдетуге бағытталған.

Бірінші. Оңалту және банкроттық рәсімдерін қолдану үшін шарттарды жеңілдету. Заң жобасы борышкердің немесе кредитордың оңалтуды қолдану туралы өтінішімен сотқа жүгінуге негіз ретінде уақытша төлем қабілетсіздігін қарауды ұсынады. Яғни борышкер 4 айдан астам міндеттемелерді орындай алмаса, оңалту рәсімін қолдануға құқығы бар.

Банкроттық бойынша да осындай жағдай. Егер міндеттемелердің активтерден тұрақты түрде асып тұрғаны байқалса, борышкердің сотқа жүгінуге құқығы бар.

Кредитор соманы өндіріп алу туралы сот актісі, атқарушылық құжат немесе борышкердің қарызды мойындауы болған жағдайда сотқа жүгінуге құқылы.

Осылайша, заң жобасы оңалту және банкроттық рәсімдеріне кіруді жеңілдетеді.

Сондай-ақ заң жобасы жеке кәсіпкерлерге оңалтуға мүмкіндік береді.

Екінші. Банкроттық рәсімін өткізу мерзімін қысқарту. Кредиторлар процестің нәтижесіне тікелей қызығушылық танытатын тұлғалар болғандықтан рәсімдерде бастаушы рөл беріледі.

Кредиторлар жиналысы уақыт пен қаржы жағынан шығынды және барлық кредиторлардың қатысуын талап етеді. Ал кредиторлар комитеті жиналыстың өкілдік органы болып табылады және оны шақыру рәсімі жеңілірек. Сол себепті кредиторлар жиналысының бірқатар өкілеттігін тез әрекет жасайтын кредиторлар комитетіне беру ұсынылады.

Сондай-ақ заң жобасына кепілді кредитор мен «әлеуметтік» бағыттағы кредиторлар мүдделерінің теңгерімін қамтамасыз ететін түзетулердің енгізілгенін атап өткен жөн. Қазір кепілді кредиторлар еңбекақыны қоса, басқа кредиторлардың барлығының алдында басымды құқыққа ие.

Заң жобасында кепілді кредитор бір жұмыскерге үш ең төменгі жалақыдан аспайтын көлемде еңбекақы бойынша талаптарды өтегеннен кейін ғана кепіл мүлкін өз талаптарын қанағаттандыру есебіне ала алады деп белгілеген.

Әдейі және жалған банкроттық үшін жауапкершілікті белгілейтін заң жобасының қағидаларын бөлек атап өту керек.

Заң жобасында «жалған банкроттық» құрамын алып тастау және «әдейі банкроттық» құрамын нақтылау ұсынылады. Мұнда кредиторлар алдындағы міндеттемелерін орындаудан жалтару мақсатында мүлкін иеліктен шығарғандарға баса назар аударылатын болады.

Үшінші. Ұзақ уақыт бойы жұмыс істемейтін борышкерлерді банкроттық рәсімін қозғамай жеңілдетілген түрде тарату. Жұмыс істемейтін шаруашылық субъектілерін тарату үшін заң жобасы әкімшілерді тартпай, борышкерлерге жеңілдетілген банкроттық рәсімін қолдануды ұсынады.

Сонымен қатар заң жобасында келесі:

1) Бюджет кодексіне «бюджеттік қаражатты тиімсіз жоспарлау» және «тиімсіз пайдалану» ұғымдарын енгізу;

2) «Теміржол көлігі туралы» Заңға уәкілетті органның құзыретін магистральдық теміржол желісін және теміржол көлігінің жылжымалы құрамын дамыту мақсатында

шығарылған тасымалдаушының облигациялары бойынша купондық сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау ережелерін және үлгілік шартын әзірлеумен және бекітумен толықтыру;

3) «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексін қолданысқа енгізу туралы» Заңға салық төлеушілердің кейбір санаттарын қоспағанда, арнайы салық режимдерін қолданатын микро- және шағын кәсіпкерлік субъектілері болып танылатын тұлғалар 2020 жылдан бастап корпоративтік (жеке) табыс салығын, әлеуметтік салығын, бірыңғай жер салығын төлеуден босату бойынша түзетулер ұсынылады.

Қорытындылай келе, заң жобасын дайындау кезінде шетелдік тәжірибе пайдаланылғанын атап өткім келеді.

Ұсынылып отырған бастамалар бизнес субъектілерінің оңалту және банкроттық рәсімдерін қолдануын 32 пайызға жандандыруға мүмкіндік береді деп күтілуде.

Өз кезегінде мерзімдерін 20 пайызға дейін қысқарту және оларды жүргізу шығындарын 40 пайызға дейін қысқарту Дүниежүзілік Банктің Doing Business рейтингісіндегі «төлем қабілетсіздігін шешу» индикаторы бойынша Қазақстанның позициясына оң әсерін тигізеді.

Құрметті депутаттар, заң жобасын қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Әлихан Асханұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Қапбарова.

ҚАПБАРОВА А.Ж. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Жалпы заң жобасын қолдаймын, бұл еліміздің экономикасын сауықтыруға өзінің оң әсерін тигізетіні анық. Алайда бүгінгі таңда банкротқа ұшыраған немесе ұшырау алдындағы кәсіпорындардың жұмысшылары алдындағы берешек жалақы қарыздары 5 миллиард 37 миллион теңгені құрап отыр. Бұл үлкен әлеуметтік мәселе.

Айтыңызшы, осы қарыздарды төлеу механизмі заң жобасында қалай қарастырылған?

Ең төменгі үш айлық жалақы көлемінде төленеді деп көрсетілген, алайда банкротқа ұшыраған мекеменің жалақы қарызы одан да көп болған жағдайда қызметкерлердің құқығын кім қорғайды? Жалақы жанайқайы бүгінде халықтың тағдыры, елдің тыныштығы, үлкен әлеуметтік мәселе. Бұл өз шешімін қалай табады? Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Сұрағыңызға рақмет. Бүгінгі күні банкроттық рәсімде кепілді кредитор қандай да бір шектеусіз өзінің кепілді мүлігін шығарып алуға құқығы бар, оған ешқандай шектеу жоқ. Ал қарастырылып жатқан заң жобасы сол кепілді кредитордың есебінен жалақы бойынша борыштарды кем дегенде үш ең төмен мөлшердегі жалақы шеңберінде әрбір қызметкерге өтеуді белгілейді, сондықтан бұл қызметкерлердің мүддесіне тиесілі. Қалған жалақысы әрі қарай өз кезегінде қалған мүлік есебінен өтелетін болады.

Бұл ұсыныс – Ұлттық Банктің ұсынысы (үш ең төменгі жалақы мөлшері бойынша). Біз қазір бұл ұсынысты қолдау қажет деп ойлаймыз. Бұл өз кезегінде кепілді мүлікті

қайтадан экономикаға тез айналымға енгізуге және банк тарапынан экономиканы несиелеуге белсенділікті көбейтуге мүмкіндік береді.

Бір-екі жылдан кейін осы норманың құқық тәжірибесін қарап талдаймыз, сосын бұл сұраққа қайтадан ораламыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сенатор Төреғалиев.

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Менің сұрағым Әлихан Асханұлына, жаңағы әріптесімнің сұрағының жалғасы ретінде.

Жаңа Ұлттық Банктің ұсынысы деп айттыңыз. Осы 453 миллион 25 банкротқа ұшыраған мекемелердің жалақысы бүгінгі күні өтелмеген. Яғни банктердің талаптары бойынша 27 миллиард теңге мүлікке кепілдік қойып отыр. Яғни бүгінгі күні төленбеген жалақы сол банктерге қойылған мүліктің 1,7 пайызын құрап отыр.

Осыған байланысты менің білгім келетіні, неліктен жұмысшылардың алажақ еңбекақысын үш айлық ең төменгі жалақымен шектеп отырсыздар? Оған қандай негіздер бар? Не себептен 10 айлық емес?

Статистика деректеріне сүйенсек, 25 мекеменің орташа берешегі 346 мың теңгені құрап отыр. Бұл жұмысшылардың үштен бірінің жалақысын ғана қанағаттандырады деген сөз. Бұл бірінші сұрақ.

Екінші сұрақ. Қолданыстағы заңға сәйкес сәтсіз оңалту автоматты түрде банкроттыққа алып келетіні белгілі. Заң жобасында осы тәртіп өзгертілді, банкроттыққа өтпестен оңалтуды тоқтату жағдайлары қарастырылған. Мұндай өзгерістерге не себеп болды? Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Сұрақтарыңызға рақмет.

Бірінші сұрақ бойынша сөзді Ұлттық Банк Төрағасының орынбасарына бергім келеді.

ҒАЛИЕВА Д.Т. Галиева Дина Тулеубековна.

Спасибо за вопрос.

Біз халықаралық тәжірибені қарадық. В соответствии с международной практикой должник относится к категории неплатежеспособных, когда у него есть просроченная задолженность сроком более трех месяцев.

В странах Европы, Франции, Италии, Нидерландах, Дании при невыплате заработной платы более чем 90 дней работники имеют право подать на банкротство в суд.

В России процедура банкротства открывается в случае невыплаты сроком более трех месяцев. В российском законодательстве также предусмотрена обязанность залогового кредитора по погашению требований кредиторов первой категории в размере 20 процентов от суммы, вырученной от реализации предмета залога.

Почему брали три месяца? Мы говорим о том, что раз есть просроченная задолженность по заработной плате свыше трех месяцев, подается на банкротство.

Почему брали 15 процентов от реализации залогового имущества? В соответствии с международной практикой.

Когда мы посмотрели статистику по Казахстану на 1 апреля 2019 года, увидели, что есть задолженность по первой категории. Это все социальные выплаты, они составляют 2,5 процента от стоимости залогового имущества. В России 20 процентов от реализации. Мы предложили порог в размере 15 процентов.

Почему в размере трех минимальных заработных плат? Мы предлагаем нас поддержать, потому что мы говорим о цифрах, когда большая сумма залогового имущества находится, не работает. Все-таки надо включить в экономический оборот, чтобы заработало. Когда все это заработает, будет приносить доход, будут рабочие места, естественно, будут отчисления в бюджет.

Уважаемые депутаты, просим поддержать.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Екінші сұрақ бойынша. Расында да заңнамада оңалту рәсімін тоқтату жағдайлары қаралған. Оған себеп, кейбір жозықсыз бизнес субъектілері оңалту рәсімін дұрыс қолданбайды, яғни арнайы осы рәсімді өзінің қарыздарын азайтуға және олардың төлеу мерзімдерін ұзартуға пайдаланады. Сонымен бірге жаңа қарыздар пайда болады, сонда бір оңалту процессін бітіріп, екінші оңалту процесіне кіреді. Сондықтан осындай теріс оңалту рәсімін пайдаланбау үшін осындай жағдай қарастырылған.

Жаңа қарыздар едәуір өсетін болса, онда оңалту рәсімін тоқтату керек және жаңадан оңалту рәсіміне екі жылдан кейін ғана кіруге құқылы болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сенатор Мұқаев.

МҰҚАЕВ Е.Р. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті Әлихан Асханұлы, «Оңалтудың жеңілдетілген процедурасы» деген тарау мүлдем алынып тасталған. Ал бұл ұғым кезінде мемлекет тарапынан жасалатын қолдауға арналған болатын. Бүгінгі заң жобасын қарап отырсақ, жаңағы мемлекеттің бизнесті қолдау мәселесі қалып отыр да, ал тәртібі алынып тасталып отыр. Бұған не себеп болды, соны айтып берсеңіз. Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Сұрағыңызға рақмет.

Расында да «Оңалтудың жеңілдетілген рәсімі» деген тарау алынып тасталды. Өйткені бұл 2012 жылы «Банкроттық туралы» Заңға енгізілген болатын, оның себебі 2011 жылы арнайы бәсекеге қабілетті кәсіпорындарды сауықтыру бойынша бағдарлама қабылданған еді. Енді 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап бұл бағдарлама тоқтатылды, оның күші жойылды. Сондықтан жаңағы жеңілдетілген оңалту рәсімі сол бағдарламаның бір рәсімі болғандықтан қазір оның керегі жоқ. Сол себепті бұл тарау алынып тасталып отыр.

ТӨРАҒА. Келесі сөз сенатор Қылышбаевқа беріледі.

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Мой вопрос к представителю Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета.

Уважаемый Константин Федорович, в целях усиления ответственности вводится понятие «неэффективное планирование и неэффективное использование бюджетных средств». В частности, два критерия вызвали очень долгое обсуждение на рабочих группах, это расходование бюджетных средств на содержание объектов, которые не находятся на балансе, и объектов, которые не введены в эксплуатацию. Но некоторые администраторы вынуждены нести определенные затраты на содержание объектов, на охрану в связи с объективными причинами – судебными разбирательствами с потенциальным поставщиком. В связи с этим вносилось предложение пересмотреть и доработать определение данного вида нарушения как в Бюджетном кодексе, так и в классификаторе самих нарушений. В связи с этим хотелось бы услышать Ваше мнение. Спасибо.

ПЛОТНИКОВ К.Ф. Спасибо за вопрос.

Действительно, практика применения этих критериев не совсем однозначная. Это мы обсуждали в профильном комитете.

Мы поддерживаем позицию депутатов, что их нужно доработать и в классификаторе, и в законопроекте. Спасибо.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Нұралиевке беріледі.

НҰРАЛИЕВ Ә.Т. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Менің сұрағым Әлихан Асханұлына. Оңалту және банкроттық рәсімдерін қолдану барысындағы ең басты негіздеме, ол кәсіпкерлік субъектісінің төлемдік қабілетінің дәрменсіздігі болып табылады. Осыған орай төмендегі сұрақтар.

Бірінші. Еліміздегі кәсіпкерлік субъектілерінің қаржылық тұрақтылығы туралы деректер базасы (мониторинг) жүргізіледі ме және оны жүргізу қандай орталық мемлекеттік органға жүктелген?

Екінші. Банкроттық рәсімдерді қолдану көп ретте кредиторлардың талаптарын қанағаттандырмайтыны белгілі. Банкроттықтың алдын алу шараларының бірі, ол кәсіпкерлер тарапынан өз қызметтерінің төлем қабілеттілігі туралы жүйелі түрде талдау жүргізу және де қажет жағдайларда сауықтыру шараларын қолдану болып табылады. Осындай шараларды жүргізбеген және кәсіпорынды банкроттық жағдайға алып келген бизнес-субъектілері үшін заң жобасында әдейі банкротқа алып келу жауапкершілігінен өзге жауапкершілік қарастырылған ба?

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Сұрақтарыңызға рақмет.

Бірінші сұрақ, қаржылық тұрақтылықтың жүйелі мониторингі бойынша. Бұндай мониторинг мемлекет тарапынан жүйелі түрде жүргізілмейді, оның керегі де жоқ шығар. Әр кәсіпорынның өзінің ішкі аудиті бар, сыртқы аудиті бар, алайда қазіргі қаралып жатқан заң жобасымен оңалту немесе банкроттық рәсімдерін қолдану барысында уақытша әкімші немесе уақытша басқарушы борышкердің қаржы тұрақтылығы бойынша қорытынды жасау керек.

Мемлекеттік кіріс органдарында корпоративтік табыс салығын төлеушілердің, заңды тұлғалардың тиісті қаржылық ақпарат дерек базасы бар. Ол жерде заңды тұлғалардың активтері, міндеттемелері, табыстары, капиталы бойынша ақпарат көрсетілген. Сол дерек база мемлекеттік кіріс органдарына оңалту және банкроттық рәсімі шеңберіндегі борышкердің қаржы тұрақтылығы бойынша жасаған қорытындысының негізділігін бағалау үшін мүмкіндік береді.

Екінші сұрақ бойынша. Өзінің төлем қабілеттілігіне талдау жүргізу бойынша және қаржылық сауықтыру бойынша шара қолдану жөнінде (кәсіпкерлерге, бизнес субъектілеріне), ондай міндет заңнамада белгіленбеген. Ол бизнес субъектілерінің өздерінің құқықтары.

Сонымен қатар, жаңа айтылғандай, заң жобасында кәсіпорынды банкроттыққа әдейі өзінің іс-әрекеттерімен жеткізгені үшін құрылтайшылар және лауазымды тұлғалар тиісті жауапкершілікке тартылады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Дүйсембаевқа беріледі.

ДҮЙСЕМБАЕВ Ғ.И. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Мой вопрос адресован Министерству национальной экономики.

В целях реализации поручений, данных Главой государства в Послании народу Казахстана, законопроектом предусматривается освобождение компаний микро- и малого бизнеса от уплаты налога на доход с 1 января 2020 года сроком на три года.

Как будет рассматриваться вопрос в части данной нормы относительно налогоплательщиков, применяющих специальный налоговый режим на основе патента, которые согласно статье 685 Налогового кодекса для получения очередного патента до истечения срока действия предыдущего патента должны будут представить расчеты для исчисления стоимости патента, то есть оплатить налоги заранее до наступления налогового периода? Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Разрешите я отвечу? Это вопрос налогового администрирования. Действительно, в соответствии с Налоговым кодексом налогоплательщики, которые применяют специальный налоговый режим в форме патента, до истечения срока действия данного патента должны представить расчет стоимости патента на очередной период, уплатить налог.

Например, с 1 января 2020 года по налоговому законодательству, чтобы получить налоговый патент, налогоплательщики на основе патента уже в конце декабря должны сдать расчеты и уплатить налог.

В настоящее время с учетом поручения Главы государства по освобождению субъектов микро- и малого бизнеса от уплаты налогов, применяющих специальный налоговый режим, принято решение (в настоящее время разворачивается разъяснительная работа в территориальных органах государственных доходов), что патентники в своих декларациях и расчетах будут показывать обороты, но в строке «индивидуальный подоходный налог» будут ставить ноль, то есть платить не будут. В текущем году платить

не будут, на следующий год порядка 88 тысяч патентников выпадают, и выпадающие доходы составят порядка 350 миллионов тенге.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз сенатор Нөкетаеваға беріледі.

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Мен негізінен заң жобасын қолдаймын.

Әлихан Асханұлы, сізге мынадай сұрағым бар. Өздерін әдейі банкрот деп жариялап, борышкерлердің алдындағы қарызынан жалтару үшін жалған банкрот болып, кейіннен басқа бизнес субъектісі болып қайтадан құрылмасына кім кепілдік береді? Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Рақмет.

Ағымдағы заңнамада тиісті нормалар бар, тек қана сот шешімі болу керек. Жанағы құрылтайшы немесе лауазымды тұлға заңды тұлғаны өз іс-әрекетімен осындай банкроттыққа жеткізетін болса, онда заң бойынша ондай адамдар акционерлік қоғамдарда құрылтайшы немесе басқару лауазымына тағайындалмайды.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Джақсыбековке беріледі.

ДЖАҚСЫБЕКОВ С.Р. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

В прошлом году Комитет по международным отношениям, обороне и безопасности во время посещения города Алматы побывал на объектах школы и детского сада, построенных предпринимателями. Нам рассказали, какие трудности испытывали предприниматели во время сдачи этих объектов, то есть об излишних атрибутах.

Например, там трехэтажная школа, предприниматель смонтировал лифт. Государственная организация, которая принимала, запретила пользоваться лифтом, закрыла, потому что это дополнительные расходы бюджета на содержание. Или спортивный зал сделали большой в детском саду. Предпринимателя заставили сделать меньше, потому что это дополнительные расходы.

С одной стороны, вроде требования справедливые, но когда стали глубже изучать, увидели странную картину. Примерно такой же площади школа, которая строится за счет государственных средств, в разы дороже. За счет чего это получается, непонятно.

Дальше изучая, мы предложили Министерству национальной экономики и Министерству финансов вернуться в начало этой работы, посмотреть работу проектных организаций. Как там получается? Там получается неправильный союз. Проектной организации выгодно сделать большую цену, потому что она зарабатывает 1-3 процента от сметной стоимости. Будущему подрядчику это выгодно, чем больше денег выделяется, тем больше дохода в пользу строительной организации.

Мы предложили Министерству национальной экономики и Министерству финансов посмотреть более предметно на организацию работы с проектными делами, есть ли возможность каким-то образом изменить порядок формирования цены проектной организации, чтобы она не была зависима от стоимости проекта. Мы видим корень зла в

том, что проектные работы, проведенные таким образом, изначально закладывают неоправданно высокую цену.

Доказательств того, что школы, детские сады можно строить гораздо дешевле, на каждом шагу. Поэтому хотелось узнать Ваше мнение.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Абсолютно согласны с тем, что имеют место злоупотребления в части того, что завышаются используемые цены при подготовке документов на финансирование тех или иных объектов. Разноплановая комплексная работа проводится, это информационная система бюджетного планирования, где мы подтягиваем цены из баз данных, в том числе Национальной палаты предпринимателей «Атамекен».

Мы хотим эту проблему в корне решить через применение типовых проектов. В настоящее время в Государственной экспертизе при Министерстве индустрии и инфраструктурного развития создана информационная система, куда уже загружено 11 тысяч проектов, которые ранее были разработаны.

Во-первых, предлагается применять типовые проекты, особенно для таких социальных объектов, как школы, детские сады и так далее.

Во-вторых, возможность повторного применения проектно-сметной документации для новых объектов. В итоге повторное применение оказывается в три раза дешевле, чем заново разрабатывать новую проектно-сметную документацию. Поэтому мы идем через типовые проекты. Соответствующие поправки, обязывающие бюджетных администраторов использовать типовые проекты, сейчас вносятся нами в законодательство.

ТӨРАҒА. Хорошая новость.

Сенатор Бекназаров.

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Жалпы мен заң жобасын толықтай қолдаймын, бірақ осы жерде бір сауал туындап отыр.

Құрметті Әлихан Асханұлы, Бюджет кодексінің 74-бабына енгізіліп отырған бюджет жобасына кейінге қалдыру шартымен енгізу мәселесін алып тастауға қатысты сұрақ туындап отыр.

Өзіңізге белгілі, бюджетті қалыптастыру барысында басымдылығы жоғары, бірақ құжаттары түгел болмаған кейбір жобаларды осы норманың негізінде кейін қаржыландырып, олар қолдау тауып, іске асып өзінің тиімділігін көрсеткен осындай фактілер бар. Ал қазіргі кезде оның игерілуі мен тиімділігіне қатысты күрделі мәселе көтеріліп тұр, заңдарда оған кейін біз тағы да оралатын боламыз. Бірақ осындай норманы алып тастау кейбір басымды бюджет жобаларын іске асыруға кедергі болмай ма, сол жөнінде айтсаңыз және негізгі алып тастау себебіне түсінік берсеңіз. Рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Қай норманы алып тастау дейсіз?

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. Бюджет кодексінің 74-бабындағы бюджеттік инвестициялар бөліне отырып, бюджет жобасына кейінге қалдыру шартымен енгізу мәселесі,

«с отлагательным условием» деген норма осы уақытқа дейін келді ғой. Соны алып тастау мәселесін сіздер ұсынып отырсыздар.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Оған Мәжілістің ұсынысы себеп болды, біз ол ұсынысты қолдадық.

Отлагательное условие дегеніміз не? Ол жобаның ешқандай негіздемелік құжаттамалары жоқ деген сөз. Біз құжаты жоқ жобаларға бюджетте ақша қарастырмауымыз керек. Ол бюджеттік дисциплина.

Егер бюджеттік әкімшінің объектіні іске қосу жоспарлары бар болатын болса, барлық құжатты алдын ала дайындау керек, оған қорытынды алу керек. Ол қаншалықты тиімді, керек пе, керек емес пе деген сұрақтар болады, ал біз оған қарамастан бюджетке ақша қарастырамыз. Сондай тәжірибеден кету мақсатында жасалынып жатқан нәрсе.

ТӨРАҒА. Биыл үш жылдық бюджетті қарағанда да сондай мәселелер көтерілді. Біз басқаша шешім қабылдадық, құжаттары жоқ жобалардан қаражатты алып, құжаттары бар жобаларға қаражатты жібердік. Оған өздеріңіз өте белсенді түрде үлес қостыңыздар.

Сұрақтар жоқ. Әлихан Асханұлы, рақмет.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Нұрлан Наурызұлы Қылышбаевқа беріледі.

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер мен шақырылғандар! Алтыншы шақырылымдағы Қазақстан Республикасы Парламентінің үшінші сессиясының ашылуында Еліміздің Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев оңалту және банкроттық рәсімдерін жетілдіру қажеттілігі туралы атап өткен болатын.

Заң жобасы бизнестегі оңалту мен банкроттық рәсімдерін қолдану мүмкіндіктерін кеңейтуге және оларды жүргізу мерзімдері мен шығындарын қысқартуға бағытталған.

Жоқ борышкерлерді жоюмен қатар уәкілетті органға ұзақ уақыт бойы мүлкі болмаған, қызметін жүзеге асырмаған, ал кредиторлық берешек сомасы 2500 айлық есептік көрсеткіштен аспайтын әрекетсіз борышкерлерді оңайлатылған тәртіппен жою міндеті ауыстырылды.

Қаралып отырған заң жобасы Қазақстан Республикасының 21 заңнамалық актісіне, оның ішінде 10 кодекс пен 11 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізеді.

Борышкерді банкрот деп тану үшін тұрақты төлем қабілетсіздігі, оңалту рәсімін қолдану үшін уақытша төлем қабілетсіздігі, сотта шешім қабылдау үшін борышкердің қаржылық тұрақтылығы туралы қорытындылар ұғымдары енгізілді.

Жеке кәсіпкерлерге заңды тұлғалармен қатар оңалту рәсімін қолдану құқығы берілген. Заң жобасы оңалту және банкроттық рәсімдерін жетілдіруге бағытталған:

1) оңалту және банкроттық рәсімдерін қолдануға мүмкіндік беретін белгілерді анықтау үшін нақты заңнамалық критерийлерді белгілеу;

2) кредиторлардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету, оның ішінде келісімшартты жарамсыз деп тануда;

3) заңсыз іс-әрекеттерінің нәтижесінде кәсіпорынды банкрот қылған тұлғалардың жауапкершілігін күшейту;

4) кәсіпорындарды қаржылық сауықтыру үшін жағдайларды жақсарту;

5) борышкерлерді таратудың жеңілдетілген рәсімін жүргізу мүмкіндіктерін кеңейту.

Заң жобасының қабылданған нормалары және қаржылық тұрақтылық дәрежесін анықтаудың дұрыс құрылған әдістемесі мүмкіндігі бар бизнеске төлем қабілеттілігін қалпына келтіруге, оңалтуға, ал шығынды бизнесті жоюға көмектеседі.

Сондай-ақ заң жобасында Салық кодексіне түзетулер қарастырылған. Оған сәйкес шағын және орта бизнес субъектілері үш жыл мерзімге табыс салығын төлеуден босатылады. Бұл тапсырманы Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында атап өткен болатын.

Бұл нормаларға арнайы салық режимдерін қолданатын және шағын немесе шағын кәсіпкерлік субъектілері деп танылатын тұлғалар, оның ішінде бірыңғай жер салығын төлеушілер жатады.

Заң жобасында көзделген бірқатар салық төлеуден босату шағын және микробизнестің нығаюына, қарыз жүктемесін төмендетуге, жұмыс орындарын ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлау және пайдалану үшін жауапкершілікті күшейту мақсатында Қазақстан Республикасы Бюджет кодексіне «Бюджет қаражатын тиімсіз жоспарлау және (немесе) тиімсіз пайдалану» деген жаңа ұғым енгізілді. Алайда заң жобасы аталған бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті көздемейді.

Заң жобасы бойынша комитет жұмыс тобының 11 отырысын және комитеттің кеңейтілген отырысын өткізді.

Сенаттың тұрақты комитеттерінен заң жобасының тұжырымдамасы бойынша ескертулер мен ұсыныстар түскен жоқ.

Баяндалғанды ескере отырып, Қаржы және бюджет комитеті Сенат Регламентінің 58-тармағын басшылыққа ала отырып, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оңалту және банкроттық рәсімдерін, бюджет, салық заңнамасын және теміржол көлігі туралы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Нұрлан Наурызұлына сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Сұрақтар жоқ. Мәселені талқылауға көшейік.

Сөз сенатор Шелпековке беріледі.

ШЕЛПЕКОВ Б.А. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті әріптестер, өздеріңіз білесіздер, мемлекет экономикасының негізін құрайтын мемлекетте қызмет жасайтын кәсіпорындардың саны мен сапасы. Осы күнге дейін керегі ойдағыдай заңдарменен жаңа мекемелердің ашылуы жолға қойылды, қазіргі таңда бір күн мен үш күннің арасында жаңа мекеме ашуға толық жағдай жасалды.

Бүгінгі таңда кібіртіктеп тұрған мәселе – қызмет жасамай тұрған кәсіпорындарды жабудың қиындығы. Ол 2014 жылы қабылданған қолданыстағы заңға байланысты болу керек, сол заңға уақытында көп өзгеріс енгізілген. Дегенмен ол ойдағыдай нәтиже бермей отыр. Соны есептеп айтқан болу керек, биылғы жылдың қаңтарында Елбасы Үкімет отырысында экономиканы банкроттық кәсіпорындардан тазаламай, экономика дамымайды деген болатын. Оның бергі жағында ел Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы да осы мәселе бойынша нақты-нақты тапсырмалар берді.

Бүгінгі қаралып отырған заң осы ел басшылары тапсырмаларының негізінде болу керек. Заңды біз соңғы бір айдың ішінде қарап жатырмыз, жақсы өзгерістер бар, банкрот мәселесін тездететін біраз баптар қаралған. Оның ішінде нағыз қазіргі уақытқа керек мәселе – оларды жабу үшін заң жобасы әкімшілерді тартпай, борышкерлерді жеңілдетілген түрде тарату мәселесі. Бұл мәселе бойынша жергілікті салық органдары тізім жасайды да, сол тізім арқылы соттан өткізіп, көп мекемелерді бірден тарқатады. Бұл бүгінгі практикада болмаған нәрсе. Енді біздегі көп мекемелердің тазалығына экономиканың әсері тиеді.

Бірақ осы мәселені қарап отырғанымызда заңда әлі де осындай мекемелерді көбірек тарқатудың біраз кедергілері бар. Мысалы, бір жерде жазылған «дебиторлық берешегі болмау керек» деп. Енді мекеме жұмыс жасағаннан кейін оның дебиторлық берешегі болмау керек деген мәселе қиындау болады. Ертең бір жерде 10 мың теңге, бір жерде 20 мың теңге ақша шығуы мүмкін, содан кейін бұл тізімге енбей қалады.

Тағы да сондай «жоқ борышкер» болып табылғанда деген тағы бір мәселе бар. Ол борышкер бүгін жоқ болады да ертең шығады. Ол да осыған кішкене кедергі жасайды.

Бірақ енді нағыз кедергінің біреуі – осы тізімге енетін мекемелердің кредиттік борышы 6,5 миллионнан артық болмауы керек деген мәселе. Өздеріңіз білесіздер, бүгінгі бағаның шарықтап тұрған мезгілінде 6,5 миллион деген мекемелерге көп ақша емес. Менің ойымша, осыны 100 миллионға дейін көтеру керек, сонда ғана біздерге Президенттің тапсырмасы бойынша жақсылап экономиканы тазалауға мүмкіндік туады.

Елбасының тапсырмасы бар, ел Президентінің тапсырмасы бар, неге осы заңдағы баптарды біз кішкене өтімдірек қылып жасамадық? Орысша айтқанда, более агрессивное исполнение поручения болу керек қой. Сондай мәселені екінші оқылымда қарауды ұсынамын.

Құрметті әріптестер, қаралып отырған заң жобасына енгізілген барлық өзгерістер мен толықтырулар банкроттық рәсімдердің тиімділігін арттырады деп санаймын. Сондықтан осы заң жобасын бірінші оқылымда қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Бақтыбай Ақбердіұлы.

Келесі сөз сенатор Сафиновқа беріледі.

САФИНОВ Қ.Б. Уважаемая Дарига Нурсултановна, уважаемые депутаты! Рассматриваемый законопроект имеет огромное значение для экономики страны. На сегодняшний день процедуру банкротства проходят более 3000 субъектов бизнеса, имеющих общую задолженность в сумме свыше 4 триллионов тенге. Средний срок процедуры банкротства составляет 5 лет, но из-за пробелов законодательства во многих случаях намного больше.

В целом законопроект направлен на совершенствование и урегулирование процедур реабилитации и банкротства.

Наш комитет внес около 30 предложений. Должен сказать, что в рамках рабочей группы в головном комитете мы достаточно хорошо поработали с представителями разработчиков, многие вопросы сняли. Тем не менее на пару вопросов я не получил ответов. Мне кажется, что в этом направлении надо будет доработать.

Первое замечание касается внесения изменений в Бюджетный кодекс по вопросу повышения эффективности планирования и расходования бюджетных средств.

Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета ежегодно отчитывается о выявленных нарушениях, исчисляемых сотнями миллиардов тенге. Так, в 2017 году было допущено неэффективное использование бюджетных средств, активов государства на сумму более 153 миллиардов тенге, неэффективное планирование на сумму 230 миллиардов тенге.

В Послании Елбасы народу Казахстана в 2017 году говорилось о необходимости «кардинально повысить эффективность бюджетных расходов», о том, что «нужно проверить эффективность использования средств министерствами и ведомствами».

Соответствующие поручения закреплены в общенациональных планах. Соответственно, мы все возлагали большие надежды на разработку Правительством правовых механизмов, которые стали бы жесткой преградой для разбазаривания народных средств, которые позволили бы получать наилучшие результаты от вложения государственных средств.

В результате двухлетней разработки законопроекта мы получили поправки, которые лично у меня сразу же вызвали ассоциации, что этот механизм разработан, когда одно понятие дается через другое, но следующее понятие всегда усекается и уменьшается. Это как известный сувенир «Матрешка», который выглядит красиво, но каждая последующая кукла меньше, получается непонятный эффект.

Например, дается основное понятие «неэффективное планирование и (или) неэффективное использование бюджетных средств», под которым разработчики предлагают понимать «планирование и (или) использование бюджетных средств, не соответствующие принципам бюджетной системы».

В Бюджетном кодексе закреплено 14 принципов бюджетной системы. Получается абсолютно безразмерное, формальное определение, в нем нет элементарных количественных и качественных показателей, четкой методики, которые должны присутствовать при раскрытии понятия неэффективности. Как можно разобраться, какой принцип главный, или все эти принципы необходимо учитывать вместе, чтобы признать неэффективность использования бюджетных средств?

Далее. 14 принципов бюджетной системы вдруг преобразуются в пять оснований для привлечения к ответственности. Вводится отсылочная норма, что неэффективное планирование и неэффективное использование, выраженные в пяти конкретных видах нарушений, влекут установленную законами ответственность.

В Административный кодекс вносится новая статья «Неэффективное планирование и использование бюджетных средств», в которой ответственность в виде штрафа установлена почему-то только за два нарушения из пяти перечисленных в Бюджетном кодексе нарушений – превышение утвержденных натуральных норм и отсутствие предусмотренных законом документов (технико-экономическое обоснование, финансово-экономическое обоснование, проектно-сметная документация).

Далее. Превышение утвержденных натуральных норм будет принято с серьезными оговорками в части непривлечения к ответственности за нормативы положенности по выделяемым площадям для сотрудников государственных органов, так как практически все государственные органы нарушают эти нормативы.

И в завершение всех этих суждений действия этих норм делается еще одна оговорка, ставится звездочка, включается примечание, что к ответственности будут привлекаться первые руководители, которые будут являться одновременно администраторами бюджетных программ. Понятно, что первый руководитель при распределении обязанностей перекладывает ответственность по бюджетным программам на своих заместителей. Я еще не встречал, чтобы министры или акимы были руководителями бюджетных программ, подписывали акты приема и проводили конкурсы. Иными словами, по новым нормам, указанным в законе, ни министры, ни акимы никакой ответственности по-прежнему нести не будут. Внешне все выглядит красиво, вводится статья, устанавливающая ответственность за неэффективное планирование и использование бюджетных средств, но кто за что и как будет привлекаться по данной статье, непонятно.

Практически это дополняет новеллы. В целом я не знаю, как это улучшит бюджетный процесс. Возможно, это не будет эффективно. Возникает вопрос: может быть, это принципиальная позиция Правительства, которое пытается вывести из-под ответственности первых руководителей.

Второе замечание касается Закона «О реабилитации и банкротстве». Президент Республики Казахстан Токаев Касым-Жомарт Кемелевич в своем Послании народу Казахстана отметил, что «одним из самых проблемных вопросов нашей экономики является недостаточный объем ее финансирования. За последние пять лет общий объем кредитования для юридических лиц, а также для субъектов малого и среднего бизнеса сократился более чем на 13 процентов.

Банки второго уровня ссылаются на дефицит хороших заемщиков и закладывают чрезмерные риски в стоимость кредитных средств».

Одним из основных барьеров для увеличения объемов кредитования бизнеса является несовершенство Закона «О реабилитации и банкротстве» в части регулирования удовлетворения требований кредиторов, обеспеченных залогом.

На 1 октября 2019 года из общей задолженности в сумме 4,2 триллиона тенге 740 миллиардов тенге – задолженность перед залоговыми кредиторами (331 предприятие-должник).

За период банкротства большинство из залогов простаивает и теряет свою ликвидную стоимость. В результате банки переоценивают стоимость залогового имущества и признают убытки от разницы рыночной и залоговой стоимости имущества. То есть на сегодняшний день залоговое имущество на сумму 740 миллиардов тенге не участвует в экономическом обороте страны в связи с их «заморозкой» в затянувшихся процедурах банкротства предприятий-должников.

Невозможность реализации таких залогов и недостатки в процедурах банкротства являются сдерживающими факторами быстрого очищения экономики от несостоятельных предприятий и роста кредитования реального сектора экономики.

Также серьезные замечания вызывают отдельные нормы законопроекта, регулирующие вопросы о сроках банкротных процедур. Сейчас процедура банкротства согласно статье 84 действующего закона занимает девять месяцев с возможностью продления на три месяца. Фактически на практике за счет разных ухищрений эта процедура может тянуться десятилетиями. В законопроекте окончательно не решен этот вопрос, хотя и сделана попытка установления максимального срока банкротства до пяти лет. Это негибкий механизм.

Поэтому одна из общих и основных целей закона, так и каждой конкретной процедуры – это сокращение срока банкротства, скорейшее удовлетворение требований кредиторов, возвращение имущества в оборот.

В целом я хочу отметить, что нам необходимо доработать вопросы, которые я указал, потому что они имеют важное значение.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Канатбек Бейсенбекович.

Больше желающих выступать нет. Осымен талқылау аяқталды.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оңалту және банкроттық рәсімдерін, бюджет, салық заңнамасын және теміржол көлігі туралы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау туралы қаулының жобасы сіздерде бар. Құрметті әріптестер, дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 44 депутат, «жақтағандар» – 44, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады. Шақырылған азаматтарға рақмет. Еңбектеріңізге табыс тілеймін.

Құрметті депутаттар, келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының бір топ депутаттарының депутаттық сауалына Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрі Асхат Қанатұлы Аймағамбетовтің ауызша жауабы туралы.

Палатаның 7 қарашадағы отырысында сенатор Еділ Құламқадырұлы Мамытбеков бір топ депутаттардың атынан қоғамда қызу талқыланып жатқан білім және ғылым саласына қатысты бірқатар мәселелер бойынша депутаттық сауал жолдап, оған Палата отырысында ауызша жауап беруді талап еткен.

Бүгін Білім және ғылым министрі Асхат Қанатұлы Аймағамбетов осы сауалға ауызша жауап беру үшін келіп отыр.

Депутаттық сауалға ауызша жауап берудің тәртібі Сенат және Парламент Регламенттерінде белгіленген. Регламенттің нормаларына сәйкес алдымен сауал бойынша сөз депутатқа беріледі, содан кейін сауалға лауазым иесі жауап береді.

Жауап бойынша сұрақтар қойылады және қажет болған жағдайда пікір алмасу өткізіледі. Депутаттық сауалға берілген жауап бойынша қаулы қабылданады. Бұл мәселені қараудың тәртібі осылай.

Енді сөз сауал жолдаушылардың атынан Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі Еділ Құламқадырұлы Мамытбековке беріледі.

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті әріптестер, я вкратце напомним, о чем я говорил в депутатском запросе.

Я говорил о пафосных программах Министерства образования и науки, которые происходят с дефицитом экономической мысли.

Поводом для депутатского запроса послужила кампания по присоединению к региональным университетам педагогических вузов.

Так, согласно постановлению Правительства от 11 октября 2019 года №752 Таразский и Костанайский госпедуниверситеты путем слияния присоединены к региональным университетам.

За период становления независимости в Казахстане было 18 педагогических институтов, функционировавших в каждом областном центре страны. С 1994 по 1998 годы все они объединяются с другими вузами и преобразовываются в университеты. Как следствие, получили снижение престижа учителя, дефицит кадров в дошкольном, среднем и среднем специальном образовании.

Поэтому по поручению Первого Президента – Елбасы Нурсултана Абишевича Назарбаева 3 февраля 2004 года были восстановлены пять региональных пединститутов в Актобе, Костанайе, Павлодаре, Семей и Таразе.

Трудно понять решение о присоединении. С одной стороны, с трудом, но восстановили статус некоторых педвузов, и надо было, по логике здравого смысла, продолжить этот процесс. С другой стороны, явное противоречие новым задачам в сфере просвещения, когда Президент страны Касым-Жомарт Кемелевич Токаев в своем обращении на августовском форуме текущего года поставил проблемы в сфере образования в один ряд с экономическими и политическими.

Хотел бы отметить, что система образования – это консервативная система в лучшем смысле этого слова. Нельзя с ней проводить постоянные эксперименты и реформы при каждом новом министре. В результате имеем отсутствие преемственности, а внедрение не апробированных во времени и пространстве инициатив и реформ стало нормой.

Я хотел бы напомнить, что в сложные 90-е годы, когда были закрыты многие школы, стали деградировать и исчезать и населенные пункты. Напомню, что деградация аула – это не только ослабление наших корней, но и удар по расширенному воспроизводству населения.

Таким образом, подготовка педагогов, судьба школ в малых городах и аулах – это стратегическая проблема, которая, очевидно, решается недальновидно и непрофессионально. В этой связи хотел бы поставить вопрос: почему Министерством

образования и науки проводятся такие масштабные и обходящиеся дорого стране шаги при столь поспешной и поверхностной проработке?

Кроме того, хотел бы отметить, почему даже после объявления Президентом концепта «слушающего правительства» сохраняется полное игнорирование кричащего обмана? В этой связи нами поставлен вопрос о следующем:

- 1) поставить на утрату постановление Правительства от 11 октября 2019 года №752;
- 2) наказать всех тех, кто инициировал данное постановление;
- 3) заставить уполномоченный орган принести извинения перед педагогами;
- 4) рассмотреть вопрос о целесообразности восстановления Министерства просвещения, которое будет заниматься вопросами дошкольного, среднего и среднего специального образования и его методическим сопровождением.

С уважением, депутаты Мамытбеков, Адильбеков, Бортник, Жолдасбаев, Кубенов, Куртаев, Енсегенов, Нукетаева, Нуржигитова, Нургалиев, Плотников». Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо, Едил Куламкадырович.

Депутаттық сауалға ауызша жауап беру үшін сөз Білім және ғылым министрі Асхат Қанатұлы Аймағамбетовке беріледі.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Депутаттық сауалда бірнеше мәселе көтерілді. Осы мәселелерге тоқталып, қысқаша жауап беруге рұқсат етіңіздер.

Бірінші көтерілген мәселе педагог кадрларын даярлау және кадр тапшылығы және екі университетті біріктіру мәселесі бойынша. Әрине, бүгін педагогтарды дайындау мәселесі біздің басты назарымызда. Бұл үлкен проблема, ол жасырын емес. Біз шын мәнінде депутаттармен келісеміз, проблема бар екені анық.

Бүгінгі күні 85 университет педагогтарды дайындап жатыр, оларда 149 мың студент оқып, тек қана биылғы жылы 45 мың педагог бітірді. Бізде жыл сайынғы тапшылық 10-11 мың мұғалім.

Бүгінде 82 колледжде мұғалімдерді дайындап жатырмыз, қазіргі уақытта контингент 75 мың. Сонда жыл сайын бізде 60 мың студент педагог мамандығымен осы оқу орындарын бітіріп шығып жатыр. Бізге бүгінгі күні керегі 10-12 мың педагог.

Сондықтан ең басты мәселе осы мұғалімдердің сандық тұрғыда жетіспеушілігі емес, ең бастысы мәселе сапа мен бітірген түлектердің мектепке бармауы. Мысалы, осы университеттерге ең жақсы бітірген түлектердің тек қана жартысы барып жатыр. Бұл біріншіден.

Екіншіден, «Алтын белгі» иегерлерінің тек қана 12 пайызы педагогикалық мамандықтарды таңдап жатыр.

Бүгінгі күні осы педагогикалық мамандықтарға барып жатқан балалардың 70-80 пайызының шекті баллы 50-60 балл. Өкінішке қарай, ең төмен балл алғандар педагогикалық мамандыққа барып жатыр. Өздеріңіз білетіндей, оған бірнеше себеп бар, олардың ең бастысы жалақы мәселесі. Бүгінгі күні орташа экономикалық жалақының 65 пайызын педагогтар алып отыр, тағы басқа да проблемалар бар.

Сондықтан осы мәселелер бізді толғандырмайды деп айтуға болмайды. Бұл мәселелер бойынша біз тиісті жүйелі проблемаларды көтеріп, оларды шешу жолдарын қарастырдық. Ең басты мәселе, ол талаптарды күшейту. Жаңа айтып кеткендей, 85 университет, 75 колледж дайындап жатыр. Оның сапасын қарайтын болсақ, сапасы сын көтермейді. Сондықтан соларға біз қазір квалификациялық тұрғыда талаптарды жоғарылатып жатырмыз. Біз қалған мемлекеттік және мемлекеттік емес университеттердің әлеуетін көтеруіміз керек. Оның материалдық-техникалық базасын және тиісті кадрларды нығайтып, шын мәнінде практикасын өзгертіп, Ұлттық бірыңғай тестілеудің шекті баллын биыл 50-ден 60-қа дейін көтердік.

Жалпы педагогикалық тәжірибе мәселесі, дуалды білім беру, оқыту дейміз. Бізде бүгінгі күні, жасырудың қажеті жоқ, педагогикалық университеттерде 20 кредит бар, сол берілген 20 кредиттің орындалу мәселесі сын көтермейді. Сондықтан біз мәселеде үлкен жұмысты бастап кеттік.

Білім беру бағдарламаларын жаңартып жатырмыз, педагогикалық кәсіби стандарттары бекітілді. Сол кәсіби стандарттардың негізінде бүкіл педагогикалық білім беру бағдарламаларын біз өзгертіп жатырмыз.

Енді нақты біріктіру мәселесіне келетін болсақ, біз халықаралық тәжірибені де қарадық. Жаңа өздеріңіз айттыңыздар, Қазақстанның тәжірибесінің өзінде 2013 жылы екі университет біріктірілген болатын. Соның ішінде Ақтөбе педагогикалық институты мен Семей педагогикалық институты болды.

2013 жылы осындай шешім қабылданған болатын, біз қазір осы шешімнің тиімділігін зерттеп қарадық.

Тиімділігін қарайтын болсақ, осы Ақтөбе университетіндегі ғылыми атағы барлар 45 пайыздан 55 пайызға дейін көтерілді, педагогикалық университеттермен салыстырғанда орта жалақысы әлдеқайда жоғары. Басқа да көрсеткіштерді алатын болсақ, бүгінгі күні осы қабылданған шешімнің тиімділігін Ақтөбе мен Семей қалаларындағы университеттердің әлеуетінің көтерілгенінен шын мәнінде көріп отырмыз. Бұл бір.

Екіншіден, біз зерттеп қарадық, Ресейде де осындай тренд орын алды. Бұл ең бірінші Ростов пен Краноярске басталған, одан кейін Якутск, Екатеринбург, Владивосток, басқа да қалаларда болды. Алыс шетелдерді, мысалы, ағылшындарды, француздарды, не Сингапур мен АҚШ-ты қарайтын болсақ, онда бұл мемлекеттерде де білім беретін мекемелер, көп профильді, көп салалы мықты университеттер біріктіріліп, бүгін сапалы білім беріп жатыр. Біздің ойымызша, бізге бүгін керегі сапа.

Енді осы екі университетті біріктірдік, қазір салыстырып қарасақ, Тараз мемлекеттік университетінде ғылыми атағы бар әріптестеріміздің саны 60 пайыз болса, педагогикалық университеттерде 40 пайыз. Жалақысын салыстырсақ, бір университеттерде 100 мың болса, екінші педагогикалық емес мемлекеттік университетте 150 мың теңге. Сондықтан біз осы университеттерге балалар барсын деп арнайы квота беріп отырмыз. Өйткені квота бермесек, университеттерге балалар бармай да жатыр. Сондықтан біз жан басына қаржыландыру дейміз, бірақ осы педагогикалық университетке келгенде кішкене бұзып, оларға балаларды тек қана арнайы квотамен беріп отырмыз.

Біздің ойымызша, осы екі университетте ғылыми атағы бар әріптестеріміздің саны артып, жалпы орта жалақы қазірдің өзінде 30-40 пайызға көбейеді деп болжап отырмыз. Бұл бір.

Екіншіден, кітап қорына, спорт залдарына керегін алатын мүмкіндіктері бар, жалпы басқа да мамандардың сабақ беруіне мүмкіндік беріледі деп ойлаймыз. Сондықтан бұның бәрі тек қана осы университеттердің әлеуетін арттыруға көмек береді.

Біз қазір мемлекеттік бағдарламада осы университеттерге тиісті көмек беру мәселесін қарастырдық. Жалпы педагогикалық мамандықтарға төленетін мемлекеттік гранттың сомасын көтеру мәселесі де жақында Үкімет отырысында қарастырылып, тиісті шешім қабылданды. Енді олар біраз көбейтілген қаражат алатын болады. Біріншіден, бұл материалдық-техникалық базасын нығайтуға, екіншіден, университеттердің әлеуетін көтеруге өзінің мүмкіндігін береді деп ойлаймыз.

Қазір Алматыда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті және Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті (ЖенПУ) бар және басқа да университеттеріміз Арқалықта қалды. Біз қазір бес педагогикалық университеттің әлеуетін, материалдық-техникалық базасын нығайтып жатырмыз және де оны нығайтатын боламыз. Мысалы, біраз жыл болды Қарағандыдағы педагогикалық институт қазір КарМУ-мен бірге, оның да әлеуеті әлдеқайда жоғары.

Проблемалар бар, онымен біз келісеміз.

Біз бұл шешімді қабылдар алдында осы екі қалаға өзіміз арнайы барып, үлкен кеңес өткіздік. Сонда осы мәселелердің бәрін талқыладық, бүкіл ардагерлерді, ұстаздарды жинадық, соның арқасында бұл шешімді (бұқаралық ақпарат құралдарын қарасаңыздар) ұжымдар жақсы қабылдады деп айтуға болады. Қазіргі уақытта жалақысын көтеру бойынша, материалдық-техникалық базасын нығайту бойынша және басқа да мәселелерді қарастырып, шын мәнінде сапалы білім беруге біз тиісті шешім қабылдайтын боламыз.

Бұдан басқа да біраз мәселе көтерілді, соның ішінде академиялық адалдық мәселесі, плагиат мәселесі көтерілді. Бұл мәселе бойынша да министрлік тиісті шешім қабылдауда. Турнитин деген 15 мың ең үздік университет қолданатын антиплагиаттық жүйе бар, біз биылғы жылы бірінші рет осы жүйені қолдандық, нормативтік құжаттарға өзгерістер енгіздік. Енді барлық курстық жұмыстар, дипломдық жұмыстар, диссертациялар міндетті түрде осы жүйеден өтетін болады. Бұл біріншіден.

Екіншіден, бұл тек қана жүйеден өтіп қана қоймай, сол жүйеде сақталатын болады. Жасыратыны жоқ, сатылатын диплом бар, басқа да әртүрлі проблемалар бар, сондықтан бір рет дайындалған, бір рет жазылған жұмысты екінші рет тағы да қорғап шығу деген мүмкіндік бұдан былай болмайтын болады.

Диссертацияны қайтадан қарастыру дегеннің ішінде кезінде ол заңды берілді ме, заңды берілген жоқ па деген сұрақ болған. Сондықтан біз оны да қарап шықтық. Жалпы 2009 жылы бұл диссертация қорғалған. Бұл әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде қорғалды. Сол уақыттағы барлық тиісті талаптарға сай деп біз санаймыз. Сондықтан бүгінгі күні бұл ғылыми атақты қайтып алуға заңнама шеңберінде бізде ешқандай мүмкіндік болмай тұр.

Жалпы бұл кісіні өздеріңіз білесіздер, өзінің өтінішін жазып, сол өтініштің шеңберінде қазір министрлікте жұмыс істемейді.

Ағарту министрлігін құру мәселесі бойынша. Бұл мәселе біздің министрліктің деңгейінде қаралатын мәселе емес, бірақ министр ретінде мен өз ойымды білдіргім келеді.

Менің ойымша, бүгінгі күні ХХІ ғасырдың, жалпы заманауи трендтерді қарайтын болсақ, бастауыштан бастап, мектепті, колледжі, университетті, барлық деңгейлерді алғанда, бәрін бірге үйлестіруіміз керек. Қазір солардың мемлекеттік стандарттарын қарағанның өзінде колледж бен мектептің арасында өте үлкен біраз айырмашылықтар бар, қайталанатын мәселелер де бар.

Колледж бен ары қарай баратын университет деңгейін қарайтын болсақ, бұл жерде де қайталайтын мәселелер бар. Сондықтан біз бүгін бір деңгейде, бір жалпы саясатты жүргізуге жұмыс істеп жатырмыз. Біздің ойымызша, бұл өте маңызды мәселе. Сондықтан осы жұмысты біз ары қарай жалғастыратын боламыз.

Құрметті депутаттар, жалпы сіздер қойған мәселелер әрқашан біздің назарымызда. Елдің қойып жатқан, елдің көтеріп жатқан сұрақтары екенін білеміз, сондықтан Мемлекет басшысы, Елбасы қойған тапсырмаларды іске асыру үшін Білім және ғылым министрлігі тиісті жұмыс атқаратын болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Асхат Қанатұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Қылышбаев.

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті Асхат Қанатұлы, білім саласында мамандарды дайындау бойынша санына қарағанда сапасы бірінші орында деп өзіңіз айтып жатырсыз. Түсінікті, ертең осы мамандар біздің балаларымызды оқытады, тәрбиелейді, сондықтан да дұрыс шығар. Сіз мемлекеттік грантқа түсетін шекті 60 баллға дейін көтердік деп жатырсыз. Сапасын жоғарылату үшін сол шекті 70 балл немесе 75 баллға көтеруге қалай қарайсыз? Рақмет.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Нұрлан Наурызұлы, шын мәнінде бұл өте маңызды сұрақ. Біз енді бір дегенде бұны көтеріп тастай алмаймыз, бұл мәселені бірте-бірте көтеруді жөн көрдік. Ең бірінші қадамымыз осы болды. Менің ойымша, ары қарай бұл мәселені қарастыруымыз керек.

Мысалы, Сингапурда, басқа мемлекеттерде осы педагогикалық мамандыққа ең үздік, мектепті ең жақсы бітірген, біздегідей «Алтын белгіге» бітірген балалар ғана барып жатыр. Ал бізде, өкінішке қарай, 50 балл, 60 балл алғандар барады, 70-80 пайызы сондай балалар. Сондықтан мемлекет тарапынан бұл мәселені біз көтеруіміз керек.

200 мың адам оқып жатыр. Біздегі мұғалімдердің санын өздеріңіз білесіздер. 10 мың адам керек болса, жылына 60 мың адам шығарып жатыр. Бірақ сапа мәселесі, ертең жұмысқа орналасу мәселесі маңызды, сондықтан осы саясатты жүргіземіз.

ТӨРАҒА. Сенатор Жүсіп.

ЖҮСІП Н.Б. Құрметті Асхат Қанатұлы, бұрын жоғары оқу орындарының ректорларын тағайындаған кезде сондай азаматтардың белгілі бір қызмет сатысы мен лауазымы өсіп, кафедра меңгерген, басқа да тәжірибелері ескеріліп тағайындалатын. Қазір

жоғары оқу орындарының ректорларын тағайындауда қандай критерийлер бар? Бұрынғы тәсілдер сақталады ма?

Екінші сұрағым аттестациялау мәселесіне қатысты. Қазір мектептердің бәрінде мұғалімдер орысша айтқанда «нервная обстановка» жағдайында жүріп жатыр. Олар біліктілігін арттыру үшін аттестациядан өтеді, ол жерде камера қойылған, не болып, не қойғандарын білмей қалып жатамыз деп біраз ұстаздар да хабарласып жатыр. Осындай аттестациялаудың қажеттіліктері қандай? Мысалы, олардың арасында 30-40 жыл үздік мұғалім болып келе жатқан кісілер бар, «Ыбырай Алтынсарин» медалін алған, басқа да марапаттары бар, біліктілік категориясы жоғары ұстаздар да бар. Солардың барлығы балаға сабақ берудің орнына қазір аттестацияға дайындалуда, білім жайына қалып қойған сияқты. Осыған жауап берсеңіз. Рақмет.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Рақмет, Нұртөре Байтілесұлы.

Ректорларды тағайындау тәртібі бойынша сұрақ, бұл өте маңызды сұрақ.

Біз қазір міндетті түрде осы үміткерлердің басқару дағдысы бойынша тиісті сертификаттары, тиісті құзыреттілігі болуын талап ететін боламыз. Бұл бір.

Жалпы, оның тәртібі былай болады: конкурс жарияланады, өзінің директорлар кеңесінен өтеді, одан кейін мемлекеттің үлесі бар барлық университеттің басшылары Ұлттық комиссияға шығарылатын болады, сонда шешім қабылданады. Содан соң ғана олар өзінің лауазымына тағайындалады және ректор болам деген әр тұлғаның өзінің бағдарламасы болу керек, сол бағдарламаны жасап, оны Ұлттық кеңесте көрсетіп, одан кейін оны жүзеге асыратындай біз жағдай жасауымыз керек деп ойлаймыз. Оған қоса қазір барлық ректорлардың тиісті еңбек келісімшарттарына нақты KPI қойып жатырмыз: олардың тиісті стратегиясы болу керек, осындай көрсеткішке жеткізем деген нақты межені біз белгілеп беруіміз керек. Бұл мәселені ары қарай жүргізетін боламыз.

Ұлттық біліктілік тесті жөнінде айттыңыз. Біздің ойымызша, бұл мәселе өте қажет мәселе. Әрине, біраз ұсыныс бар. Мысалы, соның бірі – 20 жыл мұғалім болғаннан кейін өзіміздің деңгейімізді көрсетудің, категориямызды ары қарай тексерудің керегі жоқ дейді.

Совет өкіметінің кезінде де бес жыл сайын бір рет не жаңа категория алу, не бар категориясын дәлелдеу деген болды. Сондықтан біз бұл мүмкіндікті (бес жылда бір рет) қалдырдық.

Бұның алдында тек қана портфолио (әртүрлі жинап алған қағаздар) негізінде болатын болса, қазір бұған Ұлттық біліктілік тестілеуін (екі жыл болды) қостық.

Биылғы жылы USTUDY деген компаниямен бірінші рет электронды түрде жүргіздік. Оның алдында 80 пайызы өтіп жатса, биылғы жылы камераны қойып, академиялық адалдық мәселелерін қолға алғаннан кейін тек қана 48 пайыз өтіп отыр. Бұл бір.

Екіншіден, тапсырған ұстаздар сұрақтарға жауап беріп, апелляцияны сол уақытта береді. Бітіргеннен кейін апелляцияға тиісті бет ашылады, соны көріп алып, қай сұраққа дұрыс жауап бермегенін өзі көреді, егер келіспейтін болса, апелляцияға сол уақытта береді.

Біз осындай апелляциялық тәртіпті биыл бірінші рет енгіздік. Оның себебі неде? Бір адам бір сұрақты апелляцияға беріп, сол сұрақ біздің кінәмізден дұрыс болмаса, онда балл сол берген бір адамға ғана қосылмайды, сол сұрақ кімде кездессе (электронды жүйе болғаннан кейін оның бәрін біліп отырмыз), соның бәріне қосылатын болып отыр. Соның

арқасында биылғы жылы біздің ұстаздарымыз сапасыз сұрақтарды дереу апелляцияға беріп, сол балл барлық мұғалімге қосылып отыр.

Бұл механизмді біз ары қарай дамытатын боламыз, тек жаттанды мәселелерді сұрамай, функционалды сауаттылық бойынша, түсінуі бойынша сұрауымыз керек деп ойлаймын. Сондықтан педагогика бойынша, әдістеме бойынша және де өзінің беріп отырған пәніне сәйкес біз тиісті жұмысты әрі қарай жалғастырамыз, жетілдіреміз.

ТӨРАҒА. Рақмет. Кейбір мұғалімдер өздерінің сабақтарын білмейді, аттестация соны да көрсетеді.

Келесі сөз сенатор Көбеновке беріледі.

КӨБЕНОВ М.Ш. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Асхат Канатович, в текущем году Министерство образования и науки провело очередную реформу, суть которой состоит в следующем.

Отменили понятие «специальный», взамен ввели термин «образовательная программа». Передали прием в магистратуру в Центр тестирования Министерства образования и науки, который, в принципе, не заинтересован в отборе сильных бакалавров и отсеивает слабых. Во всяком случае мне так кажется.

Например, снизили проходной балл с 70 до 46 уже в ходе тестирования и после прохождения трех потоков.

Таким образом, появилась возможность у человека, имеющего низкие знания, поступить в магистратуру. У кандидата, набравшего 70 баллов, есть возможность получить даже грант.

Например, зная английский язык, претендент может поступить фактически на любую специальность, так как проходной балл по языку 25 баллов, а по специальностям по 7 баллов. Вопрос: мы повсеместно готовим лингвистов или специалистов?

В результате выпускник бакалавриата получил возможность подавать документы по любой другой образовательной программе даже неродственной специальности. Он, не имея базовых знаний, может стать магистром любой науки.

На примере Казахского национального университета имени аль-Фараби, кстати, такая картина повсеместно, можете сделать ревизию. Возьмите любой факультет, Асхат Канатович, магистранты учатся не по своей специальности.

Больше всего волнует медицинский факультет. Я сделал анализ, есть пофамильно. Здесь из 16 магистрантов у восьмерых базовое знание – продавцы продовольственных товаров, двое дизайнеров, один телеоператор и так далее. А это медицинский факультет, магистры!

Напрашивается вопрос: для чего и для кого готовят специалистов? Во всяком случае, не для успешного развития страны и в целом нашего общества. Вы задумывались над этим? Что можете сказать?

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Спасибо.

Действительно, несмотря на то, что данное решение было реализовано в этом году, но нормативные правовые акты были приняты в прошлом году. Были отлагательные условия, в этом году началась реализация. Это первое.

Второе. Главная цель в том, чтобы деньги шли за магистрантом. То есть до этого система была такая. Министерство образования и науки, в отличие от бакалавриата, распределяло количество мест по каждому вузу: тебе – 200, тебе – 20, а тебе – 40.

Министерство образования и науки в прошлом году приняло решение, данная законодательная норма была утверждена, теперь проходит, как и по бакалавриату, единое тестирование. По баллам присуждаются гранты. С этим сертификатом студент может выбрать любой вуз, и вузы будут конкурировать за студентов. То есть здесь уже не министерство дает каждому вузу, надо или не надо, по определенным критериям, а сам вуз выбирает.

Следующее. До этого была другая система. Я понимаю, что многие этим недовольны, потому что каждый вуз самостоятельно проводил экзамены, самостоятельно готовил вопросы, потом принимал решение и зачислял. Было много вопросов к существующей системе. Сейчас проводится единое тестирование Национальным центром так же, как по бакалавриату. Здесь есть вопросы пререквизитности. Если до этого он необходимой компетенции не получил, пререквизитность определенных курсов, то он на ту или иную образовательную программу поступить не может. Первое.

Второе. Там есть тестирование по готовности обучения, тестирование по языку, как было ранее, и тестирование по профильному предмету.

Что касается того, что был снижен пороговый балл, это действительно так, но это связано с тем, что мы вернулись к ранее существовавшему пороговому баллу. То есть не было снижения по сравнению с прошлым годом, просто было высокое повышение порогового балла в отличие от прошлых лет. В этом году просто вернулись к старому пороговому баллу.

В целом тестирование проходили 30 тысяч человек, из которых пороговый уровень набрали только 12 тысяч. Это тоже говорит о многом. Из них смогли получить государственные гранты только 10 тысяч, хотя количество грантов было 12 тысяч. Ежегодно мы осваивали 100 процентов. В этом году мы не освоили 100 процентов.

Конечно, мы будем дальше совершенствовать систему, но в целом данная система позволяет нашим абитуриентам по своим компетенциям и знаниям, минуя определенные риски, получать гранты и выбирать тот вуз, который является более конкурентоспособным.

Мы готовы дальше по этому вопросу...

ТӨРАҒА. Как быть с тем, что специалисты в области торговли поступают на медицинские факультеты в магистратуру?

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. На медицинских факультетах таких фактов нет, Дарига Нурсултановна. Мы проверим.

В медицинских вузах есть специальные требования. Если даже не по медицинским, по всем остальным есть обязательное требование пререквизитности. То есть он должен до

этого пройти предыдущие уровни, если их нет, то он не может поступать. Мы этот вопрос разберем.

ТӨРАҒА. Если есть такой вопрос в обществе, значит, есть проблема. Это сигнал для вас, чтобы вы проверили еще раз и посмотрели все правила и нормативы, которые регулируют эту сферу. Все-таки магистратура – это продолжение обучения по своей специальности. Мы же это так понимаем?

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Да, согласен.

ТӨРАҒА. Если я историк, а потом захотела бы стать физиком, такого же не бывает. Здесь явно есть какие-то перекосы и пробелы в регулировании.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Мы изучим, Дарига Нурсултановна.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Манап Шарапиденович.

КӨБЕНОВ М.Ш. Извините, Асхат Канатович, наверное, не в курсе, но я могу даже код назвать: Абиева – 040200 «Дизайн», Демеубаева – 040200 «Продавец продовольственных товаров» и так далее. По коду обучаются в магистратуре. Здесь можно взять и юридический факультет, любой факультет. Вот технология производства продуктов животноводства. Не имея юридического образования, магистратура на юрфаке. Кстати, так по всем вузам нашей страны. Я не могу понять, почему сложилась эта нелепость.

Да, университеты должны зарабатывать деньги, но не таким образом. Сегодня ради денег готовы любого принять без экзаменов, лишь бы заплатил.

Мы живем в обществе, общаемся с людьми, знаем, что многие магистрантами стали, не имея базовых знаний. У меня много таких даже среди знакомых. У всех, наверное, есть такие знакомые. Посмотрите внимательно, кого мы готовим и для чего.

Почему мы держимся сегодня за высшие учебные заведения, даем самостоятельность, чтобы сегодня, например, индустриальные, промышленные университеты, не имея на то базовых основ, могли готовить специалистов сельского хозяйства? Тоже нелепость! Как может готовить индустриальный институт ветеринара без базовых на это основ? Много таких вузов. Поэтому прошу разобраться.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Хорошо.

ТӨРАҒА. Сама система, что деньги идут за учащимся, конечно, хорошая, но где-то, значит, есть недочеты, над которыми надо поработать.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Проработаем.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Құртаевқа беріледі.

ҚҰРТАЕВ Ә.С. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті Асхат Қанатұлы, менің екі сұрағым бар.

Бірінші сұрақ. Сіз баяндамаңызда айтып өттіңіз, жыл сайынғы дайындалатын мұғалімдердің саны 60 мың, ал қажеттілік – 10-12 мың деп. Ал депутаттар елді мекенге шыққан кезде негізгі көтеріліп жүрген сұрақ, ол ауылдық жерлердегі мұғалімдердің жетіспеуі. Қазір ауылдық жерлерде 30-40 пайызға дейін мұғалім тапшылығы. Ол орындарда білімі жоқ адамдар сабақ беріп жүр, сапасыз мұғалімдер. Бұған не дейсіз?

Екінші сұрақ. Білім саласындағы реформаларды енгізуге батыс мемлекеттерінің іс тәжірибесін зерттедік дедіңіздер. Ал былтырғы жылдан бері көптеген бұқаралық ақпарат құралдарында қазір батыс мемлекеттеріндегі білім беру жүйесі бұрынғы одақтық жүйені негізге алып отыр деп жазылды. Одақ кезінде барлық нәрсе жаман емес еді ғой, соның ішінде ең дұрысының біреуі білім беру саласы еді.

Мысалы, Тараз мемлекеттік университетін құрған кезде соның ішіне Жамбыл гидромелиоративтік құрылыс институты қосылды. Дәл қазір сол су шаруашылығындағы жоғарғы сапалы мамандарды даярлауды біз жоғалттық, себебі узкая специализация бойынша дайындалатын лабораториялардың көбісі жабылып қалды ол жерде.

Дәл осындай мысал, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін құра отырып, соның құрамына Қазақ химия-технология институты қосылды. Ал Қазақ химия-технология институты дайындап жатқан технолог мамандар, силикатчик мамандардың сапасы қазір бұрынғымен салыстыруға мүлдем келмейді, себебі сол саланы дайындап жатқан лабораториялар, сол саладағы кафедралардың барлығы жабылып қалды. Соның салдарынан қазіргі дайындалып жатқан мамандар мен бұрынғы мамандардың білім сапасы жер мен көктей.

Осы екі сұраққа жауап беріңізші.

Соңғы айтарым, мынау таусылмайтын реформаларды жалғастыра бергенше бұрынғы одақтың жүйесін ары қарай жетілдірген дұрыс емес пе еді?

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Сұрағыңызға рақмет. Шын мәнінде, бізде бүгінгі күні мектептердің 41 пайызы шағын жинақты мектеп. Жаңа айтқанымдай, бізде 60 мыңға жуық маман шығып жатса да тапшылық 5200 мұғалімді құрайды. Ол тапшылық неліктен? Біріншіден, бармайды. Екіншіден, осы шағын жинақты мектептерде, сіз айтқандай, шалғайдағы мектептерде әсіресе мұғалімдер жетіспейді. Неге? Өйткені бізде бір ставка – 18 сағат. Бір ставка деген бір оклад. Бір оклад болу үшін 18 сағат болу керек, бірақ шағын жинақты мектептерде сағат саны аз, өйткені бірнеше сыныптар біріктіріліп оқытылады. Мысалы, 2 мен 3 сынып біріктіріліп оқытылады. Класс-комплекттер аз. Кластар аз. Бұл баяғыдан келе жатқан үлкен проблема. Мысалы, ондай мектепте ағылшын тілінің 6 сағаты болса, тарихтың 4 сағаты болса, ол 6 сағат үшін немесе 4 сағат үшін мамандар бармайды. Сондықтан бұл жүйені біз қазір Үкіметте, Премьер-Министр басқарған Жобалық офисте қарастырдық, Қаржы министрлігімен келістік. Қазір бұл шағын жинақты мектептердің қаржыландыру мәселесін басқаша қойып жатырмыз. Олар жаңағыдай 18 сағатқа ғана бір ставка төлейміз десе, оған ешқандай мұғалім бармайды. Сондықтан бізде қазір кейбір мектептерде төрт-бес пәнді бір мұғалім ғана беріп жатыр. Неге? Өйткені сағат жетіспейді. Неге? Өйткені мамандар жоқ. Сондықтан бұл проблемамен біз толығымен келісеміз.

Бұл проблеманы шешудің бірнеше жолы бар. Жаңа мен біреуіне ғана тоқталдым. Біреуі осы қаржыландыру мәселесін, жалпы жалақы төлеу мәселесін өзгертпесек, онда біз мамандарды осындай сағаттары аз шалғайдағы мектептерге шақыра алмаймыз. Сондықтан интернаттарды дамыту, басқа да мәселелер біздің қазіргі уақытта жүргізіп жатқан саясатымыздың шеңберінде іске асырылуда.

Одақтық білім беру жүйесі бойынша айттыңыз. Әрине, біз келісеміз, одақтық білім беру жүйесі сол уақытқа сай өте жоғары деңгейде болды, оны біз бәріміз білеміз. Бірақ қазіргі уақыттың жаңа талаптары да бар, сондықтан білім саласы да даму керек.

Кеше ғана үлкен халықаралық салыстырмалы зерттеудің нәтижесін көрдік. Бұл зерттеудің нәтижесі біз үшін өте алаңдатын мәселе деп айтсам қателеспеймін деп ойлаймын.

Білім саласында нақты функционалдық сауаттылықты дамыту үшін жаттанды мәселеден түсіну мәселесін, оны талдау жасау мәселесін, оны сыни тұрғыда ойлау мәселесін, оны қолдау мәселесін, осы құзыреттіліктерді біз бүгін дамытуымыз керек.

Бізде қазір 2016 жылдан бастап енгізіліп жатқан жаңартылған білім беру мазмұнының нәтижесі осы деп айтып жатыр. Ол – бұның нәтижесі емес, өйткені осы 15 жастағы балалардың тестілеуі жаңартылған бағдарламаға әлі келмеген, ол бағдарламамен оқымаған балалардың білім көрсеткіші.

Қалай болса да, бір мәселе анық, бүгінгі күнгі білім бағдарламаларын біз жаңартуымыз керек, оны нақты дағдыларға бағыттауымыз керек. Сондықтан бұл жұмысты біз ары қарай жалғастыратын боламыз.

Жаңа су мәселесі жөнінде айттыңыз. Кезінде Таразда бүкіл Кеңес Одағына белгілі университет болды, қазіргі уақытта біраз мәселе тиісті деңгейде емес. Бұл мәселе жөнінде бізге Қауіпсіздік кеңесінің отырысында да тапсырма берілген болатын. Сондықтан жалпы су қауіпсіздігі бойынша қазір тиісті қаржы бөліп, мамандарды дайындау ісін бөлек жолға қойдық деп айта аламын. Нақты ақпаратты өзіңізге береміз.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз сенатор Нөкетаеваға беріледі.

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті Асхат Қанатұлы, әрине, Білім және ғылым министрлігі тарапынан көп шаруа жасалып жатқандығы анық. Әріптестеріміз жаңа да атап өткендей, бұл консервативті сала, бір күн, бір ай, бір жылдың ішінде өзінің нәтижесін бере салатын сала емес. Қанша қомақты қаржы бөлініп жатса да, қанша шара жасалып жатса да сіздердің тараптарыңызға сын-пікірлер айтылып жатады.

Менің айтайын дегенім, осы сынның барлығы, жоғары оқу орындарында сапасыз кадрлардың даярлануы, олардың жұмысқа орналаса алмай жатқанының бір себебі жоғары оқу орындарындағы білім беру бағдарламалары сапасының төмендігі, әлсіздігіне байланысты деп ойлаймын. Өйткені шетелдік алдыңғы қатарлы жоғары оқу орындарында білім беру бағдарламаларының соншалықты сапалы болуының арқасында сапалы мамандар даярланып жатады.

Біздің мемлекетімізде де бүгінгі күні осындай оқу орындары баршылық. Өткенде Атырау қаласындағы жоғары техникалық колледжге біз әріптестерімізбен бардық. Біз сондай таңғалдық, өйткені ол колледждің 95 пайызға жуық бітірушілерін жұмыс берушілер оқуын бітірмей жатып алып кетіп, жұмыс береді екен және де сол жоғары техникалық колледжге жоғары оқу орнын бітірген мамандар қайтадан оқуға түсіп, сол жерде оқып, жұмыс жасап жатыр.

Сондықтан да министрліктің тарапынан болашақта білім беру бағдарламаларының сапалы болуы үшін қандай талаптар қойылады? Бұл бір мәселе.

Екінші мәселе, кезінде өте жақсы бірнеше бағдарлама болды, мысалы, жоғары оқу орындарына шетелдік педагог-ғалымдарды бір семестрге дәріс оқуға шақыру сияқты жақсы бағдарлама болған еді. Осының арқасында да сол жоғары оқу орындары өздерінің білім беру бағдарламаларының сапасына өте үлкен көңіл аударып, сапалы болуына жұмыс жасайтын.

Академиялық ұтқырлыққа Білім және ғылым министрлігінің тарапынан берілетін қаражаттың сомасы да кейінгі кездерде азайып кетті. Осы студенттердің академиялық ұтқырлығының арқасында бір семестрге шетелдік алдыңғы қатарлы жоғары оқу орындарына барып, Еуропа мемлекетіндегі, Америка мемлекетіндегі жоғары оқу орындарына барып, дәріс алып, өздерінің білімін біршама көтеріп келетін студенттер болған.

Енді осы шетелдік ғалымдарды шақыру бағдарламасы жабылып қалды, қазір қаражат бөлінбейді.

Тағы бір мәселе жоғары оқу орындарының материалдық-техникалық базасының өте әлсіздігі. Қаншама ақылы білім беріп жатса да соншалықты қымбат приборларды, болмаса материалдық базаны нығайту үшін университеттердің, жоғары оқу орындарының шамасы жетпейді. Бірнеше жылдан бері министрлік тарапынан осыған көңіл бөлінбей жатыр. Осы мәселені айтқым келеді.

Бүгінгі күні халықпен кездескен кезімізде ата-аналардың тарапынан мынандай мәселелер көтеріліп жатады. Қазіргі кезде мектептерде қосымша білім беру деген мәселе өте жоғары жолға қойылып отыр. 45 минуттың ішінде сапалы білім бермеудің арқасында ата-аналар балаларына қосымша білім беруге талпыныс танытуда және сабақтан кейін балаларын ақылы түрде сол мұғалімге апарып, қайтадан дәріс алуда. Өзінің сабағында балаға сапалы білім бермей, сол мұғалім сабақтан кейін қайтадан қосымша білім беруге неліктен шақырады деп ата-аналар осы мәселені көтеріп жатыр.

Осы мәселелерге жауап берсеңіз. Рақмет.

АЙМАҒАМБЕТОВ А.Қ. Рақмет, Динар Жүсіпәліқызы. Шын мәнінде, білім саласы, жаңа өзіңіз айтқандай, консервативті жүйе. Ол консервативті жүйе болғаннан кейін ол жерде ойланбай істелген реформалар болмау керек. Мен бастаған ешқандай жаңа реформа жоқ, біз бастап жатқан жоқпыз. Біз бүгін іске асырып жатқан мәселелердің бәрі тиісті қабылданған шешімдер, соларды жүзеге асырып жатырмыз. Осы мәселеге құрметті депутаттардың назарын аударғым келеді. Бұл біріншіден.

Екіншіден, жаңа өздеріңіз айтқан «АПЕК ПетроТехник» колледжі – бұл өте жақсы мысал. Бұл колледжге бүгінгі күні жоғары білім алған, дипломдары бар мамандардың

өздері барып, қайтадан оқуға түсіп жатыр. Осы тәжірибені ары қарай жалғастыру үшін Елбасы бастамасының арқасында қазір «Жас маман» жобасы іске аса бастады. Бұл жобаға үш жылда 58 миллиард теңге жұмсалатын болады. Материалдық-техникалық базасы да, бағдарламалары да, жалпы 180 колледждің осындай мәселелері шешілетін болады.

Жаңағы сіз айтқан шетелден педагогтарды шақыру мәселесі бойынша айтсақ, бұл бағдарламаны біз жалғастырамыз. Тиісті қаржы бөлінді, сондықтан бұл мәселе шешіледі.

Академиялық ұтқырлықтың беріліп отырған қаржысы, шын мәнінде, бүгінгі күні жеткіліксіз. Ол қаржыға басқа елге барып бір семестр оқып келуге бүгін мүмкіндік болмай отыр, сондықтан бұл мәселені де біз қазір қайта қарастырып жатырмыз.

Жалпы 2011 жылдан бастап университеттер тікелей қаржыландырылмайды. Біз бүгін мемлекеттік университеттердің нақты материалдық-техникалық базасын нығайтуға 1 тиын тікелей ақша беріп жатқан жоқпыз және де жалақысына басқа ақша тікелей беріп жатқан жоқпыз. Біздің бүгін қаржыландырып отырғанымыз тек қана мемлекеттік гранттың шеңберінде, неше грант алады, сонша қаржы келеді.

Кейбіреулері бұл мемлекеттік университеттерді жекешелендіруге беру керек деген ұсыныс беріп жатыр. Бүгінгі күні (менің жеке өз пікірім) бұл мәселені біздің көтеруімізге болмайды, мемлекеттік университеттер мемлекеттің иелігінде қала беру керек. Сондықтан бұл саясатты біз ары қарай жүргізетін боламыз. Рақмет.

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты Төрағасының Орынбасары Б.Ә. БЕКНАЗАРОВ жүргізді.

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ. Басқа сұрақтар бар ма, құрметті әріптестер?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ. Рақмет, Асхат Қанатұлы, орныңызға отырыңыз.
Тағы сөз сөйлеймін деушілер бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ. Онда талқылау аяқталды. Құрметті депутаттар, енді бұл мәселе бойынша шешім қабылдауымыз керек. Сенат қаулысының жобасы сіздерде бар, дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 43 депутат, «дауыс бермегендер» – 1, «жақтағандар» – 42. Шешім қабылданды.

Құрметті әріптестер, пікір алмасу сияатында екі ауыз сөз қоса кеткім келеді. Оның ішінде министр мырзаға да айтқым келетіні, біз әлгінде банкроттық туралы мәселені қараған кезде де, қазір білім саласына қатысты мәселені қараған кезде де негізгі бір мәселеге – шетел тәжірибесі деген мәселеге көбірек көңіл бөліп жатырмыз. Ал енді айтыңыздаршы, құрметті әріптестер, шетел тәжірибесінде барлығы дұрыс деп кім гарантия беріп айта алады? Әр мемлекеттің өз құрылымы бар, өз заңы бар, өз менталитеті бар, өз ерекшелігі бар, қоятын өз талаптары бар.

Мысалы, Шотланд елінде ер азаматтар юбка киеді. Сол юбканы шетел тәжірибесі деп қазаққа кигізіп қойсақ, қазақ қандай болады? Келе ме осы? Келмейді. Сондықтан шетел тәжірибесі деген мәселеге келген кезде, ол қаншалықты біздің мемлекеттің мүддесіне сәйкес келеді, соған көбірек көңіл бөлуіміз керек.

Жапония елінде 12 жасқа дейінгі баланы мектепте тек қана жапон тілінде оқытады. Соның арқасында жапон тілі өз деңгейін жоғалтпай, барлық жерде қолданылып жатыр. Біз балабақшадан бастап ағылшын тілін оқуды қолға алдық, сөйтіп қазақ тілін қайда апардық қазір? Сол ма шетел тәжірибесі?!

Құрметті әріптестер, бұл мәселеге шетел тәжірибесін тықпалаған кезде біздің мемлекеттік мүддемізге сол тәжірибе қаншалықты сәйкес келеді, соған көбірек көңіл бөліп қана қолдану керек деп ойлаймын.

Асхат Қанатұлы, өзіңіз басшылық жасайтын білім және ғылым саласындағы реформалардың санын емес, сапасын арттыру керек. Кез келген реформаның тиімділігіне баса назар аудару қажет, ол қаншалықты қажет, келтіретін зиянды тұстары жоқ па, ұтымды тұстары қандай деген сұрақтарға нақты жауаптар болуы тиіс. Сондай-ақ қандай да бір реформаны жасамас бұрын, алдын ала және жанжақты зерделеу жұмыстарын жүргізіп, оны қоғамдық талқыға салу керек. Білім саласының жағдайына қазір қоғам қандай баға беріп жатқанын бәріміз жақсы білеміз.

Содан кейін ғана барлық мән-жайды негізге ала отырып, шешім шығарылуы тиіс. Қоғам үшін, өскелең ұрпақты тәрбиелеудегі мұндай маңызды мәселелерде асығыстық жасауға болмайды деп есептейміз.

Қазақтың зиялысы Мағжан Жұмабаевтың «бөлмеде алтау отырса да, төртеу отырса да төрдегі орын мұғалімдікі», – деп айтып кеткен сөзі бар екен. Өйткені мұғалім барлық мәселе бойынша мемлекеттің болашағы үшін ең негізгі орталық тұлға. Сондықтан мұғалімдер дайындайтын педагогикалық мамандық беретін институттардың, жоғары оқу орындарының жағдайы әр уақытта терең зерделеп барып қана шешім қабылдауды қажет етеді.

Құрметті әріптестер, басқа айтатындар бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ. Егер жоқ болса, бұл мәселе бойынша шақырылған министр мырзаға рақмет айтамыз. Еңбекте абыройлы болуыңызды тілейміз.

Құрметті әріптестер, енді депутаттық сауалдарға көшеміз.

Сөз сенатор Айтпаева Сәуле Мұханбедианқызына беріледі.

АЙТПАЕВА С.М. Рақмет, Бектас Әбдіханұлы.

«Министру внутренних дел Республики Казахстан Тургумбаеву. Депутатский запрос.

Уважаемый Ерлан Заманбекович! 33-м шагом Плана нации «100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» предусмотрено выстраивание эффективной системы социальной реабилитации граждан, освободившихся из мест лишения свободы и находящихся на учете службы пробации.

Для этого в 2016 году принят Закон «О пробации» и Указом Президента Республики Казахстан №387 утверждена Комплексная стратегия социальной реабилитации граждан, освободившихся из мест лишения свободы и находящихся на учете службы пробации, в Республике Казахстан на 2017 – 2019 годы.

Основная цель – формирование новой системы государственной деятельности по обеспечению безопасности общества путем осуществления пробационного контроля в отношении лиц, совершивших уголовные правонарушения, и недопущения совершения новых преступлений.

В стране достигнуто устойчивое снижение преступности, повышается рейтинг безопасности общества среди стран мира.

В то же время статданные Комитета по правовой статистике и специальным учетам Генеральной прокуратуры Республики Казахстан за эти годы свидетельствуют о том, что в среднем за месяц лицами, имеющими неснятую и непогашенную судимость, совершается от 20 до 30, а рецидивистами – 2-3 уголовных правонарушения.

За время реализации Комплексной стратегии лица, имеющие непогашенную и неснятую судимость (28391 лицо), вновь совершили преступления, из них, в чьих действиях признан рецидив или опасный рецидив, – 2195. 90 процентов из них безработные мужчины в возрасте 39-49 лет, зачастую пьющие и употребляющие наркотики. На их счету подавляющее большинство краж, грабежей, мошенничеств, а также такие тяжкие преступления, как убийство и покушение на убийство, умышленное причинение тяжкого вреда здоровью.

Есть факты угроз, полового сношения с несовершеннолетними, развращения малолетних, незаконного лишения свободы, похищения человека, вовлечения несовершеннолетних в преступную деятельность, неисполнения обязательств в отношении детей и родителей, нарушений неприкосновенности жилища.

Люди не чувствуют себя в безопасности. Принимаемые меры ответственных структур оказываются неэффективными, а профилактическая работа – недостаточной.

Буквально на днях угнавший автомобиль и сбивший насмерть женщину, причинивший телесные повреждения подростку, астанчанин оказался дважды судимым и отбывающим наказание в виде ограничения свободы.

В апреле текущего года ранее судимый за убийство, условно-досрочно освобожденный гражданин С. в городе Алматы вновь совершил убийство.

В этой связи, принимая во внимание, что реализация 33-го шага Плана нации и Комплексной стратегии предусмотрена центральными и местными исполнительными органами, а Министерству внутренних дел Республики Казахстан Президентом страны доверена координация, мониторинг и оценка, прошу Вас сообщить следующее.

1. В чем причина такого состояния дел?

2. Какие меры будут приняты для достаточного и должного взаимодействия как внутри системы Департамента уголовно-исполнительной системы между учреждениями и службами пробации, так и межведомственного взаимодействия между пробацией и местными исполнительными органами, полицией?

3. Определены ли вопросы ресоциализации и реадaptации, критерии пробационного контроля, их достижения и решения социальной реабилитации?

4. Удалось ли реализовать Проект добровольных наставников? И в предстоящий Год волонтерства как планируется привлечь волонтеров в процесс ресоциализации осужденных?

5. Каковы результаты участия предпринимателей в заключении индивидуальных договоров трудоустройства таковых лиц?

6. Имеются ли индивидуальные программы? И удалось ли внедрить в деятельность службы пробации современные методы изучения личности, в том числе систему предупреждения рисков с целью индивидуализации процесса исправления осужденных?

7. Разработан ли совместно с Министерством здравоохранения Республики Казахстан механизм преемственности лечения больных, страдающих социально значимыми или иными тяжелыми заболеваниями, освобождающихся из учреждений уголовно-исполнительной системы?

8. Какие меры дополнительно будут приниматься для достижения цели пробации? Необходимы ли дополнительные законодательные меры? Если да, то какие?

В соответствии со статьей 27 Конституционного закона Республики Казахстан «О Парламенте Республики Казахстан и статусе его депутатов» прошу сообщить в установленный законом срок.

С уважением, Айтпаева».

ТӨРАҒАЛЫҚ ЕТУШІ. Рақмет сізге.

Басқа депутаттық сауалдар жоқ. Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды. Отырысты жабық деп жариялаймын. Баршаңызға рақмет. Аман-сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

Д. НАЗАРБАЕВА

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ

СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2019 жылғы 5 желтоқсан

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Түркия Республикасының Үкіметі арасындағы әскери ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде

О проекте Закона Республики Казахстан «О ратификации Соглашения между Правительством Республики Казахстан и Правительством Турецкой Республики о военном сотрудничестве», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан

**Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің орынбасары
Т.Т. ДӘНДІБАЕВТЫҢ баяндамасы**

Доклад заместителя Министра обороны Республики Казахстан
ДАНДЫБАЕВА Т.Т. 1

Сөз сөйлеген:

Выступил:

ЖОЛДАСБАЕВ М.С. 1

**Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің
төрағасы М.А. ҚҰЛ-МҰХАММЕДТІҢ қосымша баяндамасы**

Содоклад председателя Комитета по международным отношениям, обороне и безопасности КУЛ-МУХАММЕДА М.А. 3

Сөз сөйлеген:

Выступил:

НҰРСИПАТОВ Н.Н. 3

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне оңалту және банкроттық рәсімдерін, бюджет, салық заңнамасын және теміржол көлігі туралы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам совершенствования процедур реабилитации и банкротства, бюджетного, налогового законодательства и законодательства о железнодорожном транспорте», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

**Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің бірінші орынбасары –
Қазақстан Республикасының Қаржы министрі Ә.А. СМАЙЫЛОВТЫҢ
баяндамасы**

Доклад Первого заместителя Премьер-Министра – Министра финансов
Республики Казахстан СМАЙЛОВА А.А. 4

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ҚАПБАРОВА А.Ж. 6

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. 7

ҒАЛИЕВА Д.Т. – Қазақстан Республикасы Ұлттық Банк Төрағасының
орынбасары, заместитель Председателя Национального Банка Республики
Казахстан 7

МҰҚАЕВ Е.Р. 8

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. 8

ПЛОТНИКОВ К.Ф. – Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау
жөніндегі есеп комитетінің мүшесі, член Счетного комитета по контролю за
исполнением республиканского бюджета 9

НҰРАЛИЕВ Ә.Т. 9

ДҮЙСЕМБАЕВ Ғ.И. 10

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. 11

ДЖАҚСЫБЕКОВ С.Р. 11

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. 12

**Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Н.Н. ҚЫЛЫШБАЕВТЫҢ
қосымша баяндамасы**

Содоклад члена Комитета по финансам и бюджету ҚЫЛЫШБАЕВА Н.Н. 13

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ШЕЛПЕКОВ Б.А. 14

САФИНОВ Қ.Б. 16

**Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының бір топ депутаттарының
депутаттық сауалына Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі
А.Қ. Аймағамбетовтің ауызша жауабы туралы**

Об устном ответе Министра образования и науки Республики Казахстан
Аймағамбетова А.К. на депутатский запрос группы депутатов Сената Парламента
Республики Казахстан

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. 19

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. 23

ЖҮСІП Н.Б. 23

КӨБЕНОВ М.Ш. 25

ҚҰРТАЕВ Ә.С.	28
НӨКЕТАЕВА Д.Ж.	29

**Депутат С.М. АЙТПАЕВАНЫҢ Қазақстан Республикасының Ішкі істер
министрі Е.З. Тұрғымбаевқа депутаттық сауалы**

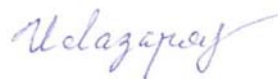
Депутатский запрос депутата АЙТПАЕВОЙ С.М. к Министру внутренних дел Республики Казахстан Тургумбаеву К.З.	32
--	----

ШЖҚ-дағы "Материалдық-техникалық
қамтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы" РМК директоры

А. Құсайынов

Стенографиялау қызметінің
жетекші редакторы

И. Шыныбаева